

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Декан педагогічного факультету
Олефіренко Т.О.

« 1 » вересня 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки
освітнього ступеня бакалавр
галузі знань 01 Освіта /Педагогіка
освітньо-професійної програми «Педагогіка дозвілля»

Шифр за навчальним планом ПП 1.03

Київ 2021

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми Історія педагогіки затвердженої на засіданні Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова «__26__» червня 2018 року, протокол № 14.

Розробники програми: І.І. Шкурко - кандидат педагогічних наук, професор кафедри педагогіки педагогічного факультету Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки

«__1__» вересня 2021 року, протокол №__1__

Завідувач кафедри

(підпис)

Дем'яненко Н.М.
(прізвище, ініціали)

**Опис початкової дисципліни
ПП1.03**

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни	Методи навчання і форми контролю	
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Кількість кредитів – 3 ЄКТС	<i>Методи навчання</i>	
Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки	Загальна кількість годин – 90	Лекції, пояснення, розповіді, бесіди, спостереження, ілюстрування, демонстрування, навчальні дискусії	
Освітній рівень Бакалавр	<i>Денна</i>		<i>Заочна</i>
	Лекції:		
	22		8
Статус дисципліни Обов'язкова	Семінарські (практичні) заняття:		
	12	2	
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом 1	Індивідуальна робота:	<i>Форми поточного контролю</i>	
Семестр 2	Самостійна робота:	Виступи на семінарських заняттях, презентації, опитування, виконання самостійних завдань	
	56		80
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
	1/2	1/9	
Тижневе навантаження (год.) аудиторне – 2 год. Самостійна робота: - 4 год.		<i>Форми підсумкового контролю</i> Залік	
Мова навчання – українська			
<i>Передумови навчання загальні знання з педагогіки, психології, педагогіки і психології творчості</i>			

Предметом вивчення навчальної дисципліни є процес виникнення, становлення і розвитку педагогічних категорій, систем і концепцій, досвіду освітньої та виховної практик.

Міждисциплінарні зв'язки. викладання дисципліни «Історії педагогіки» узгоджено з вивченням історії української державності, українською культурою, філософією, педагогікою, психологією і педагогікою творчості, змістом профільних дисциплін.

Метою вивчення навчальної дисципліни є: поглибити історико-педагогічну ерудицію, майбутніх педагогів-організаторів, розширити їх кругозір, допомогти студентам творчо використовувати позитивний досвід минулого, застерегти себе від повторення помилок, які вже мали місце, правильно орієнтуватися в сучасних педагогічних тенденціях, шкільних системах і педагогічних теоріях.

Завдання курсу:

Сформувати у майбутніх педагогів-організаторів самостійне історико-педагогічне мислення; аналізувати та виявляти кращі здобутки педагогічної мудрості українського та інших народів світу; виховувати любов і повагу до педагогічної професії; творчо використовувати

педагогічний досвід відомих педагогів Я. А. Коменського, Й. Г. Песталоцці, А. В. Дістервега, А. С. Макаренка, В. М. Сороки-Росинського, В. О. Сухомлинського, К. Д. Ушинського та ін.

II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують:

№р	Програмні результати навчання	Компетентності
1	ПРН1. Володіти основними знаннями і поняттями з педагогіки, психології, педагогіки дозвілля, теорії і методики культурно-дозвіллевої діяльності та рекреації.	ЗК1. Здатність усвідомлювати проблемне поле педагогіки, психології та філософії освіти.
2	ПРН2. Знати психолого-педагогічні особливості навчання, виховання та розвитку різних вікових груп населення у сфері культурно-освітнього дозвілля.	

III. Тематичний план освітнього компоненту

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС 90 годин.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)					Кількість годин (заочна(вечірня) форма навчання)				
		Аудиторні	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	СРС
1	Предмет і завдання історії педагогіки, виховання як суспільне явище.	2	2	-	-	5	2	2	-	-	7
2	Виховання і педагогічна думка в історії світової, вітчизняної і західноєвропейської традиції, епохи Нового часу та Просвітництва.	14	10	4	-	28	3	2	1	-	30
3	Розвиток школи і педагогічної думки в Західній Європі, Україні і Росії (XIX – поч. XX ст.)	2	-	2	--	8	3	2	1	-	20

4	Освіта і педагогічна думка в Україні XX ст. і першому двадцятиріччі XXI ст. Зарубіжна школа XXI ст.	16	10	6	-	15	2	2	-	-	23
---	---	----	----	---	---	----	---	---	---	---	----

IV. Зміст навчальної дисципліни

№ з/п	IV.I. Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть годин	
		Всього	в т.ч. в лекцій
1	Модуль I. Предмет і завдання історії педагогіки, виховання як суспільне явище.	7	2
1.1	<p>Тема 1. Історія педагогіки як наука і як навчальний предмет. Історія педагогіки як профільна дисципліна в системі професійно-педагогічної підготовки вчителів; як галузь наукового знання про людину. Термінологічна складність у назві праць з історії педагогіки у світовій суспільній цивілізації: історія педагогіки як наука про розвиток теорії і практики освіти, навчання і виховання підростаючих поколінь від найдавніших часів до сьогодення. Предмет і завдання історії педагогіки, її зв'язок з історією матеріальної та духовної культури. Історія педагогіки в системі наук про освіту: семіотики, педології, епістемології, риторики, гомілетики, праксеології, герменевтики, наукової антропології, соціології, автогогіки, андрагогіки тощо. Методи науково-педагогічних досліджень в історії педагогіки: конкретно-історичний; порівняльно-історичне трактування джерел; типологізація; ретроспективний аналіз педагогічних явищ, фактів і подій; класифікація фактичного матеріалу й теоретичне узагальнення його показників; статистична кореляція.</p> <p>Рекомендовані інформаційні джерела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Адаменко О. Методологічні засади дослідження історії розвитку педагогічної науки // Рідна школа. – 2013. - № 1-2. – С. 8-14. 2. Адаменко О.В. Методологія формування джерельної бази історико-педагогічного дослідження /О.В. Адаменко// Педагогічний дискурс.- 2013. – Вип.15. – С. 10-13 3. Артемова Л.В. Історія педагогіки України. Підручник. – К.: - 2006.- 424 с. 4. Арцишевський Р.А. Методологічні засади гуманістичної педагогіки (Текст) // Український педагогічний журнал. – 2015.-№ 1. – С. 69-76 5. Безрогов В.Г. История педагогики в поисках аудитории: креслица на гигантах или для гигантов // Историко-педагогический журнал. – 2019. - № 4. – С. 20-34. 6. Березівська Л.Д. Джерельна основа історико-педагогічних досліджень як методологічна проблема // Сучасні вимоги до організації та проведення історико-педаг. досліджень : зб. матеріалів наук.-методолог. семінару / гол. редкол. Л.Д. Березівська. – К.: - ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського. – 2017. – С. 6-7. 		

	<p>7. Березівська Л.Д. Основоположні засади історико-педагогічних досліджень: теорія і методологія. // Шлях освіти. – 2010.- №1. – С.37-42.</p> <p>8. Богуславский М.В. История педагогики: методология, теория, персоналии: монография. – М.: – 2012. – 436 с.</p> <p>9. Ваховський Л.Ц. Наратив у історико-педагогічному дослідженні: методологічний аналіз // Шлях освіти. – 2007. – №1. – С. 42-45.</p> <p>10. Восхождение к истории педагогики. В 2 т. Том 2 // Под ред. Г.Б. Корнетова. – М.: – АСОУ, 2014.</p> <p>11. Гупан Н. Джерельна база історії педагогіки: пошук підходів до систематизації // Рідна школа. – 2013. - № 8-9.- С. 67-70.</p>		
2	<p>Модуль II. Виховання і педагогічна думка в історії світової, вітчизняної, західноєвропейської традиції епохи Нового часу та Просвітництва.</p> <p>Тема 2. Виникнення виховання як особливого виду людської діяльності у світовій суспільній цивілізації.</p>	42	10
2.1	<p>Базові підходи щодо розуміння процесу виховання як особливого виду людської діяльності: біологічний, психологічний, релігійний та соціальний (трудоий) – (За Левківським М.В.), соціокультурний (І.Д. Бех, М. Левківський, О.В. Сухомлинська). Етимологія поняття «виховання».</p> <p>Взаємодія понять «навчати» і «виховувати». Провідні ролі виховання в процесі формування особистості. Кожен народ – творець своєї системи виховання, яка відповідає характерним рисам його народності. Виховання як діяльність з метою передачі новим поколінням суспільно-історичного досвіду. Виховання як соціальна і свідома діяльність людей, що існує тільки в людському суспільстві і визначається суспільними відносинами. Тенденції, які свідчать про зародження найпримітивніших форм виховання. Виховання в первісних общинах як основний вид трудової діяльності дітей і підлітків.</p> <p>Рекомендовані інформаційні джерела</p> <p>1. Безрогов В.Г. Добрые учителя и осторожные ученики : педагогическая мысль республиканского и позднего императорского Рима о феноменах учительства и ученичества // Историко-педагогический журнал. – 2019. - №4. – С. 61-82.</p> <p>2. Березівська Л. Історія зарубіжної шкільної освіти у сучасних підручниках з історії педагогіки // Історико- педагогічний альманах. – 2015. – Вип.1. – С. 43-47.</p> <p>3. Вихрущ А. Дидактична система Я.А. Коменського (Текст). Анатолій Вихрущ, Віра Вихрущ // Рідна школа. – 2000. - №3. – С. 74-76</p> <p>4. Джон Беллерс. Пропозиції про створення трудового коледжу всіх корисних ремесел і сільського господарства // Коваленко Є.І., Белкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. Навч. посібник. – К.: 2006. – С. 201 – 208.</p> <p>5. Джон Локк. Думки про виховання // Коваленко Є.І., Белкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. Навч.посібник. – К.: - 2006. – С. 186-201.</p>	2	2
2.2	<p>Тема 3. Виховання і навчання в країнах Стародавнього Сходу.</p> <p>Роль родини у вихованні дітей в документах стародавніх держав Близького і Далекого Сходу: Єгипті, Вавилоні й Ассирії, Індії, Китаї: школа як особлива соціальна інституція в умовах стародавніх цивілізацій Близького і Далекого Сходу. Виникнення і розвиток писемності – найважливіший фактор розвитку школи. Поява професії – учитель. Перші школи в містах Месопотамії. «Будинки табличок» (едубби). Провідна роль сім'ї у вихованні. Методи й</p>	2	2

	<p>прийоми шкільного навчання й виховання, що використовувалися в Стародавньому Єгипті. Система писемності в іудеїв. Виховання і школа в Стародавньому Ірані. Сімейне виховання в стародавніх іранців. Виховання й школа в Стародавній і Середньовічній Індії. Ідеал давньоіндійського виховання. Буддійська традиція навчання. Мусульманська система освіти. Мектебе і медресе. Школи для дівчат. Зародження педагогічної думки в Стародавньому Китаї..</p> <p>Рекомендовані інформаційні джерела</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Безрогов В.Г. Добрыя учителя и осторожные ученики : педагогическая мысль республиканского и позднего императорского Рима о феноменах учительства и ученичества // Историко-педагогический журнал. – 2019. - №4. – С. 61-82. 2. Березівська Л. Історія зарубіжної шкільної освіти у сучасних підручниках з історії педагогіки // Историко- педагогічний альманах. – 2015. – Вип.1. – С. 43-47. 3. Вихрущ А. Дидактична система Я.А. Коменського (Текст). Анатолій Вихрущ, Віра Вихрущ // Рідна школа. – 2000. - №3. – С. 74-76 4. Джон Беллерс. Пропозиції про створення трудового коледжу всіх корисних ремесел і сільського господарства // Коваленко Є.І., Белкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. Навч. посібник. – К.: 2006. – С. 201 – 208. 5. Джон Локк. Думки про виховання // Коваленко Є.І., Белкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. Навч. посібник. – К.: - 2006. – С. 186-201. 		
2.3	<p>Тема 4. Виховання і педагогічна думка в Античному світі.</p> <p>Система виховання й освіти в державах Стародавньої Греції. Особливий вид писемності, який зародився на Криті. Виховання й навчання молоді в епічних поемах «Іліада» й «Одіссея». Ідеал досконалої людини (за Гомером). Освіта в містах-полісах (VI-IV ст. до н.е.). Спартанська система виховання (VIII-IV ст. до н.е.), афінська (VII-V ст. до н.е.): спільне і відмінне. Піфагорійська філософська школа і її вплив на розвиток філософської і педагогічної думки. Найвидатніші вчені і філософи Стародавньої Греції: Геракліт, Демокріт, Сократ, Ксенофонт, Платон, Антисфен, Арістотель. Педагогічні ідеї методологічного характеру в творах названих вчених. Ідеї Геракліта про провідну роль самовиховання і самоосвіти в становленні особистості. Мета виховання у творчості Демокріта. Сократ про виховання як «друге народження». Метод діалогу у педагогічній практиці Сократа. Загальні і педагогічні ідеї Ксенофонта. Виховання й освіта в творчості Платона..</p> <p>Рекомендовані інформаційні джерела</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Безрогов В.Г. Добрыя учителя и осторожные ученики : педагогическая мысль республиканского и позднего императорского Рима о феноменах учительства и ученичества // Историко-педагогический журнал. – 2019. - №4. – С. 61-82. 2. Березівська Л. Історія зарубіжної шкільної освіти у сучасних підручниках з історії педагогіки // Историко- педагогічний альманах. – 2015. – Вип.1. – С. 43-47. 3. Вихрущ А. Дидактична система Я.А. Коменського (Текст). Анатолій Вихрущ, Віра Вихрущ // Рідна школа. – 2000. - №3. – С. 74-76 4. Джон Беллерс. Пропозиції про створення трудового коледжу всіх корисних ремесел і сільського господарства // Коваленко Є.І., Белкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. Навч. посібник. – К.: 2006. – С. 201 – 208. 5. Джон Локк. Думки про виховання // Коваленко Є.І., Белкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. Навч. посібник. – К.: - 2006. – С. 186-201. 	2	2

2.4	<p>Тема 5. Виховання, школа і педагогічна думка в Західній Європі в середні віки. Педагогіка епохи Відродження (XIV-XVI ст.).</p> <p>Культура і наука на ранніх етапах розвитку феодалізму. Латинська мова – мова європейської освіченості того часу. Церковні школи в Західній Європі: приходські, монастирські, кафедральні. Трипуття: вивчення латинської граматики, риторики, діалектики. Чотирипуття: арифметика, геометрія, астрономія і теорія музики. «Сім вільних мистецтв». Методи навчання в середньовічних школах. Схоластика як новий тип культури. Рицарське виховання. «Сім рицарських добродійностей». Система рицарського виховання. Виховання й освіта жінок. Виникнення й розвиток середньовічних університетів: у Болоньї (1158 р.), Оксфордї (1168 р.), Кембриджї (1209 р.), Парижі (1253 р.), Празї (1348 р.). Університетська автономія. Факультети середньовічних університетів. Цехові, гільдійські і міські школи. Гуманісти епохи Відродження про роль людини в суспільстві. Система шкіл. Школа Вітторіно да Фельтре як зразок для створення нових гуманістичних шкіл у різних країнах Західної Європи. Вітторіно да Фельтре як «перший шкільний вчитель нового типу».</p> <p>Рекомендовані інформаційні джерела</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Безрогов В.Г. Добрыя учителя и осторожные ученики : педагогическая мысль республиканского и позднего императорского Рима о феноменах учительства и ученичества // Историко-педагогический журнал. – 2019. - №4. – С. 61-82. 2. Березівська Л. Історія зарубіжної шкільної освіти у сучасних підручниках з історії педагогіки // Историко- педагогічний альманах. – 2015. – Вип.1. – С. 43-47. 3. Вихрущ А. Дидактична система Я.А. Коменського (Текст). Анатолій Вихрущ, Віра Вихрущ // Рідна школа. – 2000. - №3. – С. 74-76 4. Джон Беллерс. Пропозиції про створення трудового коледжу всіх корисних ремесел і сільського господарства // Коваленко Є.І., Белкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. Навч. посібник. – К.: 2006. – С. 201 – 208. 5. Джон Локк. Думки про виховання // Коваленко Є.І., Белкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. Навч. посібник. – К.: - 2006. – С. 186-201. 	2	2
2.5	<p>Тема 6. Розвиток освіти і педагогічної думки в епоху українського Відродження (XVI-XVIII ст.).</p> <p>Історична зумовленість українського Ренесансу. Осередки культури і освіти після татаро-монгольської навали. Київський воевода князь К. Острозький як захисник слов'янської школи (в Турові (1572 р.), Володимир-Волинському (1577 р.), Острозі (1580 р.). Видання Острозької друкарні: перша повна друкована слов'янська Біблія (1581 р.), перша грамика церковнослов'янської мови, три видання Часослова. Герасим Смотрицький – перший ректор Острозької школи. Діяльність Львівського братства при церкві Успенія. Виникнення в Руській державі книгодрукування. Іван Федоров (Федорович) і початок книгодрукування в Україні (Апостол (1574 р.), Азбука (1574 р.), (1578 р.). Львівська братська школа (1586 р.), у Перемишлі (1592 р.), Рогатині, Замості (1606 р.), Вінниці, Немирові, Кам'янці-Подільському, Кременці, Луцьку (1620 р.). Зміст роботи і рівень освіти братських шкіл, класна система занять. Київська братська школа (1615 р.), Петро Могила – засновник Лаврської школи (1631 р.), протектор (опікун) Києво-Братської колегії, визначний просвітителі і гуманіст (1569-1647 рр.). Києво-Могилянська Колегія як вищий навчальний заклад, відомий у Європі центр освіти, науки і</p>	2	2

	<p>культури. Організація, зміст, форми і методи навчальної роботи в Колегії і Академії. Запровадження в Колегії за наказом Катерини II курсу російської мови (1765 р.) з метою підготовки наукових кадрів для Московії. Розвиток українського шкільництва на терені Запорізької Січі. Історик козацтва Д. Яворницький. Перша школа на Січі (1576 р.). Прогресивні педагогічні ідеї в творах Лаврентія і Стефана Зизаніїв, Івана Вишенського, Кирила Ставровецького, Іова Борецького, Памви Беринди, Єпіфанія Славинецького і Симеона Полоцького. Школа на Правобережній Україні. Школа на Лівобережній Україні (у 1740-1747 рр. функціонувало 866 полкових шкіл). Відкриття середніх учбових закладів – колегіумів: Харківського, Переяславського і Чернігівського (XVIII ст.).</p> <p>Рекомендовані інформаційні джерела</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Безрогов В.Г. Добрые учителя и осторожные ученики : педагогическая мысль республиканского и позднего императорского Рима о феноменах учительства и ученичества // Историко-педагогический журнал. – 2019. - №4. – С. 61-82. 2. Березівська Л. Історія зарубіжної шкільної освіти у сучасних підручниках з історії педагогіки // Историко- педагогічний альманах. – 2015. – Вип.1. – С. 43-47. 3. Вихрущ А. Дидактична система Я.А. Коменського (Текст). Анатолій Вихрущ, Віра Вихрущ // Рідна школа. – 2000. - №3. – С. 74-76 4. Джон Беллерс. Пропозиції про створення трудового коледжу всіх корисних ремесел і сільського господарства // Коваленко Є.І., Белкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. Навч. посібник. – К.: 2006. – С. 201 – 208. 5. Джон Локк. Думки про виховання // Коваленко Є.І., Белкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. Навч. посібник. – К.: - 2006. – С. 186-201. 		
3	<p>Модуль III Розвиток школи і педагогічної думки в Західній Європі, Україні та Росії (XIX – початок XX століття).</p> <p>Рекомендовані інформаційні джерела</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Антоненко Н.Б. Грінченко Борис Дмитрович // Українська педагогіка в персоналіях : У 2 кн. Кн. 1: Навч. посібник/ За ред. О.В. Сухомлинської. – К. : Либідь, 2005. – С. 487-448. 2. Багрій М. Просвітницько-виховна діяльність молодого покоління Західної України у товаристві «Пласт» (II половина XIX століття) // Историко-педагогічний альманах . – 2018.- Вип.1. С.13-16 3. Богуславский М., Милованов К. Судьба и педагогическое мировоззрение К.Д. Ушинского // Историко педагогічний альманах. – 2014. - Вип. 1.-С.42-48 4. Бондар Л.С. Алчевська Христина Данилівна (1841-1920) // Укр. пед. в персоналіях /За ред. О.В. Сухомлинської. – К.: Либідь, 2005. - С. 531-538. 5. Бондар Л.С. Корф Микола Олександрович// Українська педагогіка в персоналіях : У 2 кн. Кн.1: Навч. посібник/ За ред. О.В. Сухомлинської. – К.: Либідь, 2005. – С. 346-353. 6. Бондаренко Г. Зародження реальної освіти в контексті розвитку шкільництва у першій половині XIX століття // Историко-педаг. альманах. – 2010.-Вип 2. – С. 45-54. 7. Бондаренко Г. Реальні гімназії як предмет дискусій про реформування середньої освіти (перша половина 60-х років XIX ст.) // Историко-педагогіч. альманах. -2014. – Вип.1. – С.59-67. 8. Борисенко В.М. М.П. Драгоманов «Тимчасова педагогічна школа в Києві у 60-х роках XIX ст. / В. Борисенко // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Сер. 6: Историчні науки: зб. наук. пр. – К. : Вид-во НПУ імені 	10	-

	<p>М.П. Драгоманова, 2010. -Вип.6.- С. 4-10.</p> <p>9. Гвоздецкий М.Ю. Зарождение и становление идеи народности воспитания в творчестве К.Д. Ушинского. // Образование и общество. – 2011 - №1. – С.109-112.</p> <p>10. Гербарт Й.Ф. // Коваленко Є.І., Белкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. Навч. посібник (Укл. Є.І. Коваленко , Н.І. Белкіна. За заг. ред. Є.І. Коваленко. – К.: -2006. – С. 325-358.</p> <p>11. Гупан Н.М. Творча спадщина видатних педагогів у працях українських істориків на рубежі XIX- XX ст. // Педагогіка і психологія. – вип. 2 – С. 43-121.</p> <p>12. Дістервег А.В. // Коваленко Є.І., Белкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. Навч. посібник (Укл. Є.І. Коваленко, Н.І. Белкіна. За заг. ред. Є.І. Коваленко.- К.: -2006. - С.359-423.</p> <p>13. Ідеї Ушинського в контексті сучасної педагогічної освіти та науки: 1991-2010рр. : до 185-річчя від дня народження : біобібліографічний покажчик . – Одеса. – 2010. -124 с.</p> <p>14. Калита Н. Проблема рідної мови у структурі виховного ідеалу К.Ушинського // Молодь і ринок. - 2008 - №3.- С.122-125.</p> <p>15. Косянович Г. Принцип природовідповідності у педагогічній творчості К.Д. Ушинського // Педагогіка і психологія професійної освіти. -2005.-№6. - С.171-177.</p> <p>16. Ковальчук Г.П., Г.Кершенштейнер про роль продуктивної праці у вихованні особистості школяра // Історико-педагог. альманах.-2011.-Вип.9.- С.52-57.</p> <p>17. Кравченко О. Педагогічна і просвітницька діяльність Пантелеймона Куліша з нагоди 200-річчя від дня народження // Історико-педагогічний альманах. -2019.- Вип.1. – С. 36-42.</p> <p>18. Никулина Е.Н., К.Д. Ушинский о значении Н.И. Пирогова для отечественной педагогики// Педагогичес. наследие Н.И. Пирогова и современность: материалы круглого стола, посвященного 200-летию со дня рождения / под ред. Мясникова В. А. – М.: - 2010. -С.49-58.</p> <p>19. Песталотці Й.Г., Лінгард і Гертруда // Коваленко Є.І., Белкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. Навч. посібник / Укл. Є.І. Коваленко, Н.І. Белкіна. За заг. ред. Є.І. Коваленко.- К.: - 2006.- С. 290-301.</p> <p>20. Самоплавська Т.О. Лубенець Тимофій Григорович (1855-1936)//Укр. пед. в персоналіях: У 2 Кн. Кн. 2: Навч. посібник (За ред. О.В. Сухомлинської. –К.: Либідь, 2005.- С.69-74.</p> <p>21. Стрельнікова Н. К.Д. Ушинський про мистецтво виховання дітей батьками// Історико-педагогічний альманах.- 2010.-Вип.1.-С.48-49.</p>		
4	<p>Модуль IV.</p> <p>Освіта і педагогічна думка в Україні XX-го ст. і першому двадцятиріччі XXI ст. Зарубіжна школа XXI ст.</p>	31	10
4.1	<p>Тема 7. Освіта і педагогічна думка в період визвольних змагань українського народу (1905-1920 рр.).</p> <p>Системні реформи школи і освіти започатковані революцією в Росії (9.01.1905 р.). Створення демократичної системи учнівського і студентського самоврядування. Учителство як найчисельніший загін демократичної інтелігенції. Активна участь С.Ф. Русової в організації Всеукраїнської Учителської Спілки. Ідея створення рідної національної школи. Перший</p>	2	2

статут Української учительської спілки. Ідея відродження української національної школи, системи освіти, культури. Київський і Харківський університети – ініціатори створення українських кафедр. Відкриття учительських семінарій. Освіта в Україні за часів Центральної Ради, Гетьманату та Директорії.

Рекомендовані інформаційні джерела

1. Адаменко О. Часопис «Просвещение Донбасса» (Радянська школа) як дзеркало проблем освіти 20-років ХХ століття // Історико-педагогічний альманах. – 2012. - вип.2.- С.109-113.
2. Антонюк М. Пошуки шляхів розвитку освіти в Україні у 20-х роках ХХст. // Рідна школа.- 2004.-№4.-С.45-47.
3. Астафьева Е.Н. Первое постсоветское отечественное пособие по истории педагогики// Историко-педагогический журнал.-2013.- №2.- С.176-188.
4. Березівська Л.Д. Наслідки та досвід реформування шкільної освіти в Україні у ХХ ст.// Рідна школа. -2010. -№1-2.- С.45-49.
5. Березівська Л.Д. Періодизація реформування шкільної освіти в Україні за Радянської доби (1919-1991) //Історико-педагогічний альманах.- 2011.- С.44-48.
6. Березівська Л.Д. Прихована реформа шкільної освіти в УРСР: причини,напрями, наслідки(30-ті роки ХХ ст.) // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2007.- №5.-С.67-71.
7. Березівська Л.Д. Проблема реформування системи освіти в Україні на сторінках журналу «Вільна українська школа» (1917-1920) // Збірник наукових праць. Спеціальний випуск «До витоків становлення української педагогічної думки». – К.: -2002.- 51с.
8. Березівська Л.Д. Радянська реформа про зміцнення зв'язку школи з життям (1956-1964) // Шлях освіти.- 2007.- С.42-47.
9. Березівська Л.Д. Реформа шкільної освіти в добу Центральної Ради як перший національний досвід // Шлях освіти. – 2006. - №2. - С.40-46.
10. Березівська Л.Д. Реформування шкільної освіти в Україні у ХХ ст.: історіографія питання // Історико-педагогічний альманах. - 2009. - С.15-28.
11. Березівська Л.Д. Реформування шкільної освіти України в умовах державотворення// Молодь і ринок. -2011. – С.17-21.
12. Березівська Л.Д. Реформування шкільної освіти в УСРР у ранній радянський період (1919-1931): історіографія та джерела дослідження // Історико-педагогічний альманах. -2019.- вип.1. –С.57-59.
13. Березівська Л.Д. Розробка Наркомосом УСРР системи шкільної освіти та її апробація в контексті соціально-економічних та суспільно-політичних детермінант (1920-1924) // Історико-педагогічний альманах. – 2007. -№1.- С.12-29.
14. Богданець-Білоskalенко. Проблеми нової української школи у працях Я. Чепіги // Історико-педагогічний альманах. – 2013. – Вип.№2.- С.27-31.
15. Бойко А.М. Еволюція взаємин Г.Г. Ващенко і А.С. Макаренка: ретроспектива і проєкція на сучасність// Педагогічні науки. – 2009.-Вип.1 – С.88-98.
16. Бондар Л. Науково-педагогічна спадщина С.Х. Чавдарова (до 120-річчя від дня народження) // Історико-пед. альманах. – 2012.- Вип.2.-С.71-74.
17. Бричок С. Інноваційні підходи до вивчення спадщини В. Сухомлинського та О. Захаренка в курсі « Історія педагогіки»// Історико-пед.альманах.-2010. – Вип.2.-С.20-23.
18. Васильчук Р.М. Становлення та функціонування радянської системи освіти в УРСР 1920-1930-х рр.: до історіографії проблеми// Наукові записки. Серія: Історія. -2010.-вип 18.-С.355-362.

	<p>19. Виготский Л.С. Педология и психотехника // Культурно-историческая психология. -2010.-№2.- С.105-120.</p> <p>20. Галян О. Погляд на суб'єктність особистості школяра у педагогічному дискурсі А.С. Макаренка та Г.Г. Ващенко // Історико –педагогічний альманах.- 2017.Вип.1.С.12-18.</p> <p>21. Гупан Н.М. Вітчизняна історико-педагогічна наука у 20-ті роки ХХст.// Пам'ять століть. -2000.- №4. - С.81-86.</p> <p>22. Дічек Н.П. Два сучасні погляди із закордону на спадщину А.С. Макаренка// Творча спадщина Макаренка А.С. в контексті інноваційного розвитку освіти ХХІ ст. :матер II Міжнародної науково-праці он-лайн конференції (15-16 березня 2018р., м.Суми). – С.254-259.</p> <p>23. Дічек Н.П. Зіставно-порівняльний підхід у сучасній англомовній макаренкіані : Дж. Дьюї і Макаренко А. // УПДЖ. - 2018.- №1. –С.15-30.</p> <p>24. Дічек Н.П. Формування суспільної відповідальності у дітей: уроки В.О.Сухомлинського// Нові тенденції і явища у дитячому і молодіжному середовищі в Україні: цивілізаційний, культурологічний, інформаційний виміри: зб. наук. праць (за матеріалами методологічного семінару НАПН України). Жовтень 2017р.-К.: 2017.-С.199-206.</p> <p>25. Дьолог О.С. Українознавчі культурні та освітні центри у діаспорі США і Канади: зб.наук. праць НДІУ / О.С. Дьолог. - К.:2004. – Т.3.</p> <p>26. Ермолин А. Педагогіка развитого тоталітаризма. Триумф и трагедия Макаренко // Народное образование. - 2005.-№2.-С.152-163.</p> <p>27. Завгородня Т. Стражнікова І. Дослідження персоналій Західної України 1920-х років та їх внесок у розвиток української педагогіки// Історико-пед. альманах. – 2012. –Вип.2.- С.33-39.</p> <p>28. Зайченко І. Про деякі проблеми освіти в Україні в період 1920-х років в оцінці Г.Г. Ващенко (1878-1967) // Історико-педагог. альманах. – 2012.-Вип.2.- С.60-64.</p> <p>29. Захарченко М.В. Основні тенденції вивчення радянськими істориками освіти на селі в Українській СРР в 20-х рр. ХХ ст.// Український селянин. – 2010. - Вип.12.-С.24-26.</p> <p>30. Іващенко К. Педагогічна система А.Макаренка: досвід організації дитячого самоврядування// Історико-пед. альманах. – 2011. –Вип.2.- С.9-13.</p> <p>31. Катруца Н. Синтоїзм, буддизм і конфуціанство як джерела формування освітньо-виховної системи Японії// Історико-педагог. альманах.- 2011. – Вип 2.- С. 66-72.</p> <p>32. Ковач А.Й Висвітлення історії освіти у Підкарпатській Русі періоду 1919-1938рр у радянській історіографії// Історико-педагогічний альманах. – 2013.- Вип.1. - С. 59-65.</p> <p>33. Коляда Н. Микола Миколайович Миронов (1901-1998) історик, ідеолог та популяризатор дитячого руху в Україні// Історико-педагог. альманах. – 2008. – Вип. 2. – С. 64-70.</p>		
4.2	<p>Тема 8. Реформування школи, освіти і педагогічної науки в Україні: 30-і-40-і роки ХХ століття.</p> <p>Запровадження загального обов'язкового початкового навчання. Встановлення єдиної структури школи. Введення єдиного шкільного режиму. Реформування змісту шкільної освіти. Уніфікація форм і методів навчально-виховної роботи в школі. Ідеологізація. Воєнізація виховного процесу. Загальносоюзна уніфікація школи і системи освіти. Реорганізація 7-річної політехнічної школи в 10-річну. Початок процесу дублювання російських освітніх законодавчих документів УРСР. Запровадження обов'язкового вивчення російської мови в українських школах. Посилення контролю за дисципліною учнів. Вилучення національного матеріалу. Запровадження єдиних підручників, уроку як</p>	2	2

	<p>основної форми навчального процесу.</p> <p>Рекомендовані інформаційні джерела</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Березівська Л.Д. Реформування шкільної освіти в Україні у ХХ ст.: історіографія питання // Історико-педагогічний альманах. - 2009. - С.15-28. 2. Березівська Л.Д. Реформування шкільної освіти України в умовах державотворення// Молодь і ринок. -2011. – С.17-21. 3. Березівська Л.Д. Реформування шкільної освіти в УСРР у ранній радянський період (1919-1931): історіографія та джерела дослідження // Історико-педагогічний альманах. -2019.- вип.1. –С.57-59. 4. Березівська Л.Д. Розробка Наркомосом УСРР системи шкільної освіти та її апробація в контексті соціально-економічних та суспільно-політичних детермінант (1920-1924) // Історико-педагогічний альманах. – 2007. -№1.- С.12-29. 5. Богданець-Білоskalенко. Проблеми нової української школи у працях Я. Чепіги // Історико-педагогічний альманах. – 2013. – Вип.№2.- С.27-31. 6. Бойко А.М. Еволюція взаємин Г.Г. Ващенко і А.С. Макаренка: ретроспектива і проєкція на сучасність// Педагогічні науки. – 2009.-Вип.1 – С.88-98. 7. Бондар Л. Науково-педагогічна спадщина С.Х. Чавдарова (до 120-річчя від дня народження) // Історико-пед. альманах. – 2012.- Вип.2.-С.71-74. 8. Бричок С. Інноваційні підходи до вивчення спадщини В. Сухомлинського та О. Захаренка в курсі « Історія педагогіки»// Історико-пед.альманах.-2010. – Вип.2.-С.20-23. 9. Васильчук Р.М. Становлення та функціонування радянської системи освіти в УРСР 1920-1930-х рр.: до історіографії проблеми// Наукові записки. Серія: Історія. -2010.-вип 18.-С.355-362. 10. Виготский Л.С. Педология и психотехника // Культурно-историческая психология. -2010.-№2.- С.105-120. 11. Галян О. Погляд на суб'єктність особистості школяра у педагогічному дискурсі А.С. Макаренка та Г.Г. Ващенко // Історико –педагогічний альманах.- 2017.Вип.1.С.12-18. 12. Левківський М. Педагогічна система А. Макаренка: погляд із сьогодення // Історико-педагог. альманах. – 2010. – Вип1. С.31-34. 13. Марочко В. Хілліг Г. Репресовані педагоги України: жертви політичного терору(1929-1941) // Науковий світ. -2003.-302 с. 14. Міхно О. Педология і питання вивчення учня в теорії і практиці 1920-1930 років// Історико-пед. альманах. – 2019. – Вип.1- С.19-29. 15. Новиков С.Г. А.С Макаренко: марксизм и советский воспитательный проект 1920-1930-х годов // Историко педагогический журнал. -2011. - №1.- С.130-137. 16. Петухова І. Тести 20-30-х рр. ХХ ст. у структурі української освітньої практики// Історико-пед. альманах. – 2011. – Вип.1. – С.66-70. 17. Руденко Ю. Чи був Антон Макаренко педагогом-гуманістом// Українське слово. -2014.- №4, (22-28 січня). –С.12-14. 18. Сірук М. Як правильно вчити дітей. Фінський рецепт. // День.-2012. – 7 лютого. 		
4.3	<p>Тема 9. Школа, освіта й педагогічна наука в Україні у 60-х-70-х роках ХХ століття.</p> <p>У 1964 р. сформовано перехідний навчальний план для старших класів, який повертав школу до десятирічки. Здійснювалося реформування освітньої справи. Вводились нові навчальні плани, програми і підручники. Систематичний курс основ наук почали викладати з четвертого класу. Вводились факультативні заняття за вибором учнів. Відкривались школи з</p>	2	2

	<p>поглибленого вивчення теоретичних основ окремих предметів. Запроваджено загальне обов'язкове 8-річне навчання. Введена систематична атестація вчителів. Встановлені звання «Старший учитель», «учитель-методист». Створювались факультети підвищення кваліфікації директорів середніх шкіл. Введено посаду організатора позакласної і позашкільної роботи. «Брежневський циркуляр» і «Андроповський указ» про посилення вивчення російської мови в школах. Повсюдно мала місце некомпетентність у керівництві освітою і зокрема школою.</p> <p>Рекомендовані інформаційні джерела</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Богданець-Білоskalенко. Проблеми нової української школи у працях Я. Чепіги // Історико-педагогічний альманах. – 2013. – Вип.№2.- С.27-31. 2. Бойко А.М. Еволюція взаємин Г.Г. Ващенко і А.С. Макаренка: ретроспектива і проєкція на сучасність// Педагогічні науки. – 2009.-Вип.1 – С.88-98. 3. Сірук М. Як правильно вчити дітей. Фінський рецепт. // День.-2012. – 7 лютого 4. Сяндуків І. Наш учитель (Нова українська школа до 100 – річної давнини: настанови Василя Сухомлинського//День.-2018.-28-29вересня. 5. Умкин А.В. Наука требует всего человека// Историко-педагогический журнал. -2018.- №1.-С.6-19 6.. Хиллиг Г. «Г. Ващенко – педагог от Бога»/ Г. Хиллиг, Н. Окса, В.Моргун.- 2000.-76с. 7. Шевченко Тарас Григорович (1814-1861) // Персоналії в історії національної педагогіки. 22 видатних українських педагоги: Підручник / А.М. Бойко, В.Д. Бардінова та ін.; Під заг. ред.. А.М Бойко. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – С.128-148 8. Шкурко І. Віктор Миколайович Сорока-Росінський : педагог, історик, філолог, якого треба знати (1882-1960) // Історія в рідній школі. – 2021. – №2. – С. 8-12 9. Шкурко І. Еволюція підготовки вчителів у традиціях історичного факультету НПУ ім. М. Драгоманова: педагогічний контент // Проблеми дидактики історії. Збірник наукових праць. – Кам'янець-Подільський. – 2020. – вип. 11. – с. 86-100 10. Шкурко І.І. Соціально-орієнтована діяльність студентів у кінці 50-х на початку 60-х років ХХ ст.(текст)// Шкурко І.І., Я.І. Шкурко// Історія в рідній школі: Науково-методичний журнал. - 2020.- №2- С.2-5. 11. Янченко Т. Радянська наука: положення педології в Україні у 20-ті роки ХХ ст. // Історико-педагогічний альманах. -2014. Вип.2.- С.29-36. 		
4.4	<p>Тема 10. Відродження національної системи виховання, школи і педагогіки в період становлення незалежної України.</p> <p>Перебудовчий напрям в Україні у кінці 80-х-початку 90-их років ХХ століття: проголошено незалежність України; прийнято Закон про мови; обрано Президента України; прийнято закон «Про освіту», проведено Всеукраїнський з'їзд працівників освіти, на якому затверджено державну програму «Освіта ХХІ століття». Педагогіка піддана критичному переглядові, зокрема на сторінках педагогічного часопису «Учительська газета». «Чому учитися? Заметки на полях истории педагогики»; «Сталинская педагогика», «Брежневская педагогика» тощо.</p> <p>Рекомендовані інформаційні джерела</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Березівська Л.Д. Реформування шкільної освіти в Україні у ХХ ст.: історіографія питання // Історико-педагогічний альманах. - 2009. - С.15-28. 	2	2

	<p>2. Березівська Л.Д. Реформування шкільної освіти України в умовах державотворення// Молодь і ринок. -2011. – С.17-21.</p> <p>3. Бойко А.М. Еволюція взаємин Г.Г. Ващенко і А.С. Макаренка: ретроспектива і проєкція на сучасність// Педагогічні науки. – 2009.-Вип.1 – С.88-98.</p> <p>4. Сірук М. Як правильно вчити дітей. Фінський рецепт. // День.-2012. – 7 лютого</p> <p>6. Сюдников І. Наш учитель (Нова українська школа до 100 – річної давнини: настанови Василя Сухомлинського//День.-2018.-28-29вересня.</p> <p>4. Умкин А.В. Наука требует всего человека// Историко-педагогический журнал. -2018.- №1.-С.6-19</p> <p>7.. Хиллиг Г. «Г. Ващенко – педагог от Бога»/ Г. Хиллиг, Н. Окса, В.Моргун.- 2000.-76с.</p> <p>8. Шевченко Тарас Григорович (1814-1861) // Персоналії в історії національної педагогіки. 22 видатних українських педагоги: Підручник / А.М. Бойко, В.Д. Бардінова та ін.; Під заг. ред.. А.М Бойко. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – С.128-148</p> <p>9. Шкурко І. Віктор Миколайович Сорока-Росінський : педагог, історик, філолог, якого треба знати (1882-1960) // Історія в рідній школі. – 2021. – №2. – С. 8-12</p> <p>10. Шкурко І. Еволюція підготовки вчителів у традиціях історичного факультету НПУ ім. М. Драгоманова: педагогічний контент // Проблеми дидактики історії. Збірник наукових праць. – Кам’янець-Подільський. – 2020. – вип. 11. – с. 86-100</p>		
4.5	<p>Тема 11. Нова українська школа – масштабна реформа освіти 20-х-30-х років третього тисячоліття. Інша якість школи.</p> <p>Основою суспільних відносин у сфері загальної середньої освіти відповідно до базового Закону України «Про освіту» і спеціального Закону України «Про повну загальну середню освіту» мають стати: людина і дитиноцентризм; педагогіка партнерства; єдність навчання, виховання та розвитку учнів; безпечне освітнє середовище; повага до гідності КОЖНОГО учасника освітнього процесу, академічна доброчесність; відсутність будь-якої дискримінації (привілеїв чи обмежень за будь-якою ознакою) тощо. Метою освіти є різнобічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства.</p> <p>Рекомендовані інформаційні джерела</p> <p>1. Березівська Л.Д. Наслідки та досвід реформування шкільної освіти в Україні у ХХ ст.// Рідна школа. -2010. -№1-2.- С.45-49.</p> <p>2. Березівська Л.Д. Періодизація реформування шкільної освіти в Україні за Радянської доби (1919-1991) //Историко-педагогічний альманах.- 2011.- С.44-48.</p> <p>3. Березівська Л.Д. Прихована реформа шкільної освіти в УРСР: причини,напрями, наслідки(30-ті роки ХХ ст..) // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2007.- №5.-С.67-71.</p> <p>4. Березівська Л.Д. Проблема реформування системи освіти в Україні на сторінках журналу «Вільна українська школа» (1917-1920) // Збірник наукових праць. Спеціальний випуск «До витоків становлення української педагогічної думки». – К.: -2002.- 51с.</p> <p>5. Березівська Л.Д. Радянська реформа про зміцнення зв’язку школи з життям (1956-1964) // Шлях освіти.- 2007.- С.42-47.</p> <p>6. Березівська Л.Д. Реформа шкільної освіти в добу Центральної Ради як перший національний досвід // Шлях освіти. – 2006. - №2. - С.40-46.</p>	2	2

<p>7. Березівська Л.Д. Реформування шкільної освіти в Україні у ХХ ст.: історіографія питання // Історико-педагогічний альманах. - 2009. - С.15-28.</p> <p>8. Березівська Л.Д. Реформування шкільної освіти України в умовах державотворення// Молодь і ринок. -2011. – С.17-21.</p> <p>9. Березівська Л.Д. Реформування шкільної освіти в УСРР у ранній радянський період (1919-1931): історіографія та джерела дослідження // Історико-педагогічний альманах. -2019.- вип.1. –С.57-59.</p> <p>10. Бойко А.М. Еволюція взаємин Г.Г. Ващенко і А.С. Макаренка: ретроспектива і проєкція на сучасність// Педагогічні науки. – 2009.-Вип.1 – С.88-98.</p> <p>11. Бондар Л. Науково-педагогічна спадщина С.Х. Чавдарова (до 120-річчя від дня народження)// Історико-пед. альманах. – 2012.- Вип.2.-С.71-74.</p> <p>12. Бричок С. Інноваційні підходи до вивчення спадщини В. Сухомлинського та О. Захаренка в курсі « Історія педагогіки»// Історико-пед.альманах.-2010. – Вип.2.-С.20-23.</p> <p>14. Васильчук Р.М. Становлення та функціонування радянської системи освіти в УРСР 1920-1930-х рр.: до історіографії проблеми// Наукові записки. Серія: Історія. -2010.-вип 18.-С.355-362.</p> <p>16. Ковач А.Й Висвітлення історії освіти у Підкарпатській Русі періоду 1919-1938рр у радянській історіографії// Історико-педагогічний альманах. – 2013.- Вип.1. - С. 59-65.</p> <p>17 Коляда Н. Микола Миколайович Миронов (1901-1998) історик, ідеолог та популяризатор дитячого руху в Україні// Історико-педагог. альманах. – 2008. – Вип. 2. – С. 64-70.</p> <p>18. Корнетов Г.Б. Демократическая педагогика для ХХІ века: перспективы общественно-активных школ: Учебное пособие.- М.-Тверь:- 2009.-116 с.</p> <p>19 Кравчук О. Упровадження Дальтон-плану як втілення новаторських пошуків українських педагогів у 20-30- х роках ХХ ст. // Історико-педагогічний альманах. -2016. – Вип.1. – С. 10-13.</p> <p>20. Кочубей М. Кузь Володимир Григорович: штрихи до портрета// Історико-педагогічний альманах. – 2019. –вип.2.- С.4-8.</p> <p>21. Кузь В. Софія Русова: сторінки життя і творчості у контексті сьогодення// Історико-пед. альманах. – 2012.- Вип.2- С.44-47.</p> <p>22. Курек Н. История ликвидации педологии и психотехники. -2004.-330с.</p> <p>23. Курило В.С. Освіта та педагогічна думка Східноукраїнського регіону у ХХ столітті. – 2000.- 460с.</p> <p>24. Янченко Т. Радянізація наукових положень педології в Україні у 20-ті роки ХХ ст. // Історико-педагогічний альманах. -2014. Вип.2.- С.29-36.</p>		
--	--	--

IV.П. Плани семінарських, практичних, лабораторних занять

Семінарське заняття на тему

«Гуманістичні ідеї Я. А. Коменського як видатного представника слов'янської педагогічної думки».

1. Вплив демократичних тенденцій общини «Чеських братів» на формування світогляду і педагогічних ідей Я.А. Коменського. Я.А.
2. Коменський про освіту як основний шлях поліпшення життя людства. Суперечності у світогляді Я.А. Коменського.

3. Три ступені виховання людини: вчитися пізнавати себе і навколишнє життя (розумове виховання; володіти собою (моральне виховання); вірити в бога (релігійне виховання).
4. Стрижень світоглядних і педагогічних орієнтирів Я.А. Коменського: «Щасливий народ, який багатий на гарні школи і книги, добру організацію та методи виховання юнацтва»; «Нічому не можна навчити, спираючись тільки на свій авторитет, - в усьому треба вчити за допомогою доказів»; взаємний вплив педагогічної теорії і шкільної практики слов'янських народів; «Ніхто не повинен порушувати законів, починаючи з вищих і кінчаючи нижчими»; «Учитель не може бути добрим педагогом, якщо він не ставитиметься до учнів, як рідний батько до своїх дітей»; «Не війну, а мир зробити метою свого життя».

Базові напрями обговорення проблеми і дискусія.

- Загальнопедагогічна теорія Я.А. Коменського;
- Вплив демократичних рухів XVI – XVII ст., а також епохи Відродження на світоглядні і педагогічні орієнтири Я.А. Коменського (демократизм, релігійність і педагогічна практика сектантських народних рухів епохи; демократична практика братських шкіл України; філософія Бекона Веруламського; віра у велику силу і можливості виховання: «людина робиться людиною», «із кожної людини виходить людина»; оптимістичні погляди на людину;
- Природовідповідна педагогіка Коменського (людина є частиною природи і підпорядковується як частина природи її універсальним законам);
- Вікова періодизація. Система шкільної освіти: «материнська школа»; школа рідної мови; латинська школа або гімназія; академія;
- Організація шкільного навчання. Класно-урочна система;
- Дидактика Я.А. Коменського;

Рекомендована література

1. Алексеев В.П. Становление человечества / Алексеев В.П. – М.: Политиздат. – 1984. – 462 с.
2. Безрогов В.Г. Добрые учителя и осторожные ученики : педагогическая мысль республиканского и позднего императорского Рима о феноменах учительства и ученичества // Историко-педагогический журнал. – 2019. - №4. – С. 61-82.
3. Березівська Л. Історія зарубіжної шкільної освіти у сучасних підручниках з історії педагогіки // Историко- педагогічний альманах. – 2015. – Вип.1. – С. 43-47.
4. Вихрущ А. Дидактична система Я.А. Коменського (Текст). Анатолій Вихрущ, Віра Вихрущ // Рідна школа. – 2000. - №3. – С. 74-76
5. Джон Беллерс. Пропозиції про створення трудового коледжу всіх корисних ремесел і сільського господарства // Коваленко Є.І., Белкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. Навч. посібник. – К.: 2006. – С. 201 – 208.
6. Джон Локк. Думки про виховання // Коваленко Є.І., Белкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. Навч. посібник. – К.: - 2006. – С. 186-201.

Семінарське заняття на тему

«Освіта і педагогічна думка в Англії (XVII-XVIII ст.), Франції (XVIII ст.), Росії (XIX ст.)»

1. Обґрунтування причини появи різних варіантів проектів шкільної освіти, які виникли в Англії в результаті руху Реформації.
2. Прикладний характер реформи анонімного автора, запропонованої в 40-их роках XVII ст.
3. Громадські ініціативи щодо перегляду освіти в школах і університетах Англії на основі пріоритетного вивчення предметів реального циклу.
4. Створення навчальних закладів нового типу з метою зосередити увагу учнів на оволодінні практично-корисними знаннями й уміннями.

5. Проект англійського економіста Джона Беллєрса, який передбачав організацію освітньо-виховної установи, яка б поєднувала промислове підприємство і школи трудового виховання. «Белл-Ланкастерська система навчання»: плюси і мінуси. Джон Локк про засвоєння учнями: а) реальних знань; б) кожен навчальний предмет повинен приносити дитині відповідну користь, готувати її до життя.
6. Неприхована зневага Локка до народу і його освіти в «Записці про робітничі школи». К. Гельвецій і його ідея про зменшення латини в навчальних закладах, засвоєння учнями реальних знань, ґрунтовне ознайомлення їх з предметами науково-природничого циклу, з рідною мовою, історією, мораллю, які сприяють формуванню якостей, необхідних громадянину.
7. Д. Дідро про реальний напрям у змісті освіти. Ідея Д. Дідро про основні і додаткові (умовні) знання.

Філософсько-педагогічна ідея і дискусія.

- Характеристика проекту шкільної системи освіти Кондорсе у контексті оцінки польської Едукаційної комісії – першої в Європі централізованої організації по керівництву школами.
- Педагоги-філантропи. Хто вони? Прихильники педагогічних ідей Ж.-Ж. Руссо чи ініціатори станового поділу учнів-вихованців?
- Ідея К.-А. Гельвеція про те, що люди бувають різні за розумовим розвитком не через те, що вони мають різні здібності, а через те, що в них різні умови життя і виховання. Філософсько-педагогічне обґрунтування ідеї.
- Шкільний статут 1804 року: здобутки і нереалізовані можливості: прогресивний зміст і мінімум творчості.

Рекомендована література

1. Алексєєв В.П. Становление человечества / Алексєєв В.П. – М.: Политиздат. – 1984. – 462 с.
2. Безрогов В.Г. Добрыє учителя и осторожные ученики : педагогическая мысль республиканского и позднего императорского Рима о феноменах учительства и ученичества // Историко-педагогический журнал. – 2019. - №4. – С. 61-82.
3. Березівська Л. Історія зарубіжної шкільної освіти у сучасних підручниках з історії педагогіки // Историко- педагогічний альманах. – 2015. – Вип.1. – С. 43-47.
4. Вихрущ А. Дидактична система Я.А. Коменського (Текст). Анатолій Вихрущ, Віра Вихрущ // Рідна школа. – 2000. - №3. – С. 74-76
5. Джон Беллєрс. Пропозиції про створення трудового коледжу всіх корисних ремесел і сільського господарства // Коваленко Є.І., Белкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. Навч. посібник. – К.: 2006. – С. 201 – 208.
6. Джон Локк. Думки про виховання // Коваленко Є.І., Белкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. Навч. посібник. – К.: - 2006. – С. 186-201.

Семінарське заняття на тему

«Педагогічні ідеї вітчизняного педагога К.Д. Ушинського і його послідовників»

1. К.Д. Ушинський як видатний педагог-теоретик, педагог-філософ, практик; натхненник і ідеолог чудової фаланги педагогів-шістдесятників, мислитель, що підняв педагогіку на ступінь науки.
2. Суперечності, притаманні світогляду К.Д. Ушинського. К.Д. Ушинський як творець стрункої оригінальної педагогічної системи, в цілому прогресивної і спрямованої в майбутнє.
3. Центральна ідея педагогічної системи К.Д. Ушинського – ідея народності, яка впливала з основ загальнодемократичного руху ХІХ ст.
4. Ідея народності характерна також і для педагогічних ідей таких видатних українських педагогів прогресивно-демократичного напрямку, як Олександр

Духнович із Закарпаття («Человек без народности подобен есть скитающемуся волку, которому всякий лес отечеством есть»). Юрій Федькович із Буковини.

5. Визначальна ідея народності виховання К.Д. Ушинського – кожен народ має право і мусить мати школу рідною мовою, побудовану на народних традиціях.
6. Дидактичні погляди К.Д. Ушинського.
7. Ушинський про навчання як наймогутніший засіб виховання.
8. Православ'я як одна з підвалин педагогічної системи К.Д. Ушинського.

Базові напрями обговорення і дискусія.

Теорія навчання в працях К.Д. Ушинського, філософсько-педагогічні погляди. Ушинський про вимоги до учителя: у вихованні все повинно базуватися на особі вихователя, тому що виховна сила «вливається тільки з живого джерела людської особистості». Педагогічна ідея К.Д. Ушинського: найголовніший шлях людського виховання є переконання, а на переконання можна впливати лише переконанням» (Про користь педагогічної літератури). Педагогічна ідея: ніяка дидактика, ніякий підручник не можуть замінити вчителя. Вони тільки полегшують його працю. К.Д. Ушинський про моральне виховання учнів. Ідея К.Д. Ушинського: в галузі виховання одного лише знання недостатньо – необхідне й уміння. К.Д. Ушинський про неможливість передачі здібностей, нахилів по спадковості: великий розум не переходить у спадщину, як і обширна вченість або обширний досвід.

Рекомендована література

1. Антонєць Н.Б. Грінченко Борис Дмитрович // Українська педагогіка в персоналіях : У 2 кн. Кн. 1: Навч. посібник/ За ред. О.В. Сухомлинської. – К. : Либідь, 2005. – С. 487-448.
2. Багрій М. Просвітницько-виховна діяльність молодого покоління Західної України у товаристві «Плест» (II половина XIX століття) // Історико-педагогічний альманах . – 2018.- Вип.1. С.13-16
3. Богуславский М., Милованов К. Судьба и педагогическое мировоззрение К.Д. Ушинского // Історико педагогічний альманах. – 2014. - Вип. 1.-С.42-48
4. Бондар Л.С. Алчевська Христина Данилівна (1841-1920) // Укр. пед. в персоналіях /За ред. О.В. Сухомлинської. – К.: Либідь, 2005. - С. 531-538.
5. Бондар Л.С. Корф Микола Олександрович// Українська педагогіка в персоналіях : У 2 кн. Кн.1: Навч. посібник/ За ред. О.В. Сухомлинської. – К.: Либідь, 2005. – С. 346-353.
6. Бондаренко Г. Зародження реальної освіти в контексті розвитку шкільництва у першій половині XIX століття // Історико-педаг. альманах. – 2010.-Вип 2. – С. 45-54.
7. Бондаренко Г. Реальні гімназії як предмет дискусій про реформування середньої освіти (перша половина 60-х років XIX ст.) // Історико-педагогіч. альманах. -2014. – Вип.1. – С.59-67.
8. Борисенко В.М. М.П. Драгоманов «Тимчасова педагогічна школа в Києві у 60-х роках XIX ст. / В. Борисенко // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Сер. 6: Історичні науки: зб. наук. пр. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. -Вип.6.- С. 4-10.
9. Вовк Л.П. Педагогічні і науково-просвітницькі пріоритети спадщини М.П. Драгоманова // Пам'ять століть. – 2003. -№5. – С.22-30.
11. Гвоздецкий М.Ю. Зарождение и становление идеи народности воспитания в творчестве К.Д. Ушинского. // Образование и общество. – 2011 - №1. – С.109-112.
12. Герbart Й.Ф. // Коваленко Є.І., Белкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. Навч. посібник (Укл. Є.І. Коваленко , Н.І. Белкіна. За заг. ред. Є.І. Коваленко. – К.: -2006. – С. 325-358.
13. Гупан Н.М. Творча спадщина видатних педагогів у працях українських істориків на рубежі XIX- XX ст. // Педагогіка і психологія. – вип. 2. – С. 43-121.
14. Дістервег А.В. // Коваленко Є.І., Белкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. Навч. посібник (Укл. Є.І. Коваленко, Н.І. Белкіна. За заг. ред. Є. І Коваленко.- К.: -2006. - С.359-423.

16. Ідеї Ушинського в контексті сучасної педагогічної освіти та науки: 1991-2010pp. : до 185-річчя від дня народження : біобібліографічний покажчик . – Одеса. – 2010. -124 с.
17. Калита Н. Проблема рідної мови у структурі виховного ідеалу К.Ушинського // Молодь і ринок. - 2008 - №3.- С.122-125.
18. Косянович Г. Принцип природовідповідності у педагогічній творчості К.Д. Ушинського // Педагогіка і психологія професійної освіти. -2005.-№6. - С.171-177.
19. Ковальчук Г.П., Г.Кершенштейнер про роль продуктивної праці у вихованні особистості школяра // Історико-педагог. альманах.-2011.-Вип.9.-С.52-57.
20. Кравченко О. Педагогічна і просвітницька діяльність Пантелеймона Куліша з нагоди 200-річчя від дня народження // Історико-педагогічний альманах. -2019.- Вип.1. – С. 36-42.
25. Никулина Е.Н., К.Д. Ушинский о значении Н.И. Пирогова для отечественной педагогики// Педагогичес. наследие Н.И Пирогова и современность: материалы круглого стола, посвященного 200-летию со дня рождения / под ред. Мясникова В. А. – М.: - 2010. - С.49-58.
26. Песталоцці Й.Г., Лінгард і Гертруда // Коваленко Є.І., Белкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. Навч. посібник / Укл. Є.І. Коваленко, Н.І. Белкіна. За заг. ред. Є.І. Коваленко.- К.: - 2006.- С. 290-301.
30. Самоплавська Т.О. Лубенець Тимофій Григорович (1855-1936) //Укр. пед. в персоналіях: У 2 Кн. Кн. 2: Навч. посібник (За ред. О.В. Сухомлинської. –К.: Либідь, 2005.- С.69-74.
31. Смирнов В.З. Реформа начальной и средней школы в 60-х годах XIX в. –М.: - 1956. - 312 с.
32. Стрельнікова Н. К.Д. Ушинський про мистецтво виховання дітей батьками// Історико-педагогічний альманах.- 2010.-Вип.1.-С.48-49.
33. Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології// Ушинський К.Д. Вибрані педагог. твори: В 2-х т. Пер з рос./ Редкол.: В.М. Столетов та інші. – К.: Рад. школа, 1983.- С.192-471.
34. Ушинський К.Д. Рідне слово// Ушинський К.Д. Вибрані педагогічні твори: В 2-х т. Пер. з рос./ Редкол.: В.М. Столетов (голова) та інші. – К.: Рад. школа, 1983.-С.121-133.

Семінарське заняття на тему

«Український педагог А.С. Макаренко як соціально-педагогічний експериментатор»

1. Життя і педагогічна діяльність А.С. Макаренка.
Філігранна майстерність вихователя, сформована за 10 років учительської праці. 1914-1917 рр. – студент Полтавського учительського інституту. Осінь 1920 року – Макаренко А.С. організатор колонії для неповнолітніх правопорушників: підлітків і юнаків з кримінальним минулим, недисциплінованих, переконаних у доцільності вибору паразитичного існування. Макаренко А.С. як організатор трудової комуни – найкращого навчального закладу інтернатного типу у радянську добу. За рішенням ЮНЕСКО (1988 р.) серед чотирьох педагогів, які визначали спосіб педагогічного мислення у ХХ столітті (Джон Дьюї, Георг Кершенштейнер, Марія Монтессорі) названо українського подвижника А.С. Макаренка
2. Базові напрями обговорення і дискусія Макаренко А.С. не відтворювач педагогічної системи радянської доби, а творець власної творчої позиції. Макаренко А.С. як антипод догматизму в педагогіці. Діалектичне розділення методики навчання і методики виховання в працях українського педагога-експериментатора.
3. Реалізація ідеї А.С. Макаренка про вивчення дітей в процесі їх виховання. Підготовка молоді до життя як педагогічний маяк в теорії і практиці А.С.

Макаренка. Поєднання навчання з продуктивною працею – розумне запозичення кращої європейської традиції (Оуен, Песталоцці).

4. Контактність як критерій існування дитячого колективу.
5. Класифікація колективу за стадіями – наукова ідея А.С. Макаренка у світовому вимірі.

Філософсько-педагогічна ідея і дискусія.

Внутрішня потреба в самоосвіті як найважливіша особистісно-професійна риса А.С. Макаренка. Діалектичний підхід до аналізу педагогічних явищ і процесів – основа наукової концепції Антона Макаренка. Ключова ідея педагогічної творчості А.С. Макаренка – навчити людину бути щасливою не можна, але виховати її так, щоб вона була щасливою, можна. Базова установка і феномен педагогіки Макаренка – педагогіка – річ насамперед діалектична – не може бути встановлено ніяких абсолютно правильних педагогічних заходів або систем. Усяке догматичне положення, яке не виходить з обставин і вимог даної хвилини, даного етапу, завжди буде хибним. Критичний і перманентний аналіз теоретичних ідей і практичної діяльності А.С. Макаренка: П. Блонський, В. Сорока-Росинський та інші педагоги не сприймали макаренівської активності, захопленості колективістськими формами роботи. Безкомпромісні конфлікти Макаренка із НДІ педагогіки Наркомосу України. Негативні висловлювання А.В. Луначарського, Н.Н. Крупської, яка у виступі на VIII з'їзді комсомолу (1928 р.) педагогічну систему Макаренка називає не буржуазною, не феодальною, а рабовласницькою. Наркомос України визнає макаренівську систему виховання не радянською (1929 р.). Нарком освіти України Скрипник критикує окремі статті А. Макаренка (1933 р.). 1936, 1938 рр. Негативні рецензії на «Педагогічну поему» та «Книгу для батьків». До середини 80-их років ХХ століття твори А.С. Макаренка видавалися з купюрами, значними виправленнями, які, як правило, мали ідеологічне забарвлення. В останні роки ХХ століття з'явилося багато досліджень, у яких прослідковуються спроби оцінювати Макаренка в контексті сучасної епохи. Це стосується, в першу чергу, московських дослідників, зокрема Ю. Азарова.

Рекомендована література

1. Адаменко О. Часопис «Просвещение Донбасса» (Радянська школа) як дзеркало проблем освіти 20-років ХХ століття // Історико-педагогічний альманах. – 2012. - вип.2.- С.109-113.
2. Антонюк М. Пошуки шляхів розвитку освіти в Україні у 20-х роках ХХст. // Рідна школа.- 2004.-№4.-С.45-47.
3. Астафьева Е.Н. Первое постсоветское отечественное пособие по истории педагогики// Историко-педагогический журнал.-2013.- №2.- С.176-188.
4. Баранов В.Ф. Педагогическая служба в советской школе 20-30-х годов // Сов. педагог.-1990.- №3
5. Березівська Л.Д. Наслідки та досвід реформування шкільної освіти в Україні у ХХ ст.// Рідна школа. -2010. -№1-2.- С.45-49.
6. Березівська Л.Д. Періодизація реформування шкільної освіти в Україні за Радянської доби (1919-1991) //Історико-педагогічний альманах.- 2011.- С.44-48.
7. Березівська Л.Д. Прихована реформа шкільної освіти в УРСР: причини,напрями, наслідки(30-ті роки ХХ ст..) // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2007.- №5.-С.67-71.
8. Березівська Л.Д. Проблема реформування системи освіти в Україні на сторінках журналу «Вільна українська школа» (1917-1920) // Збірник наукових праць. Спеціальний випуск «До витоків становлення української педагогічної думки». – К.: -2002.- 51с.
9. Березівська Л.Д. Радянська реформа про зміцнення зв'язку школи з життям (1956-1964) // Шлях освіти.- 2007.- С.42-47.
10. Березівська Л.Д. Реформа шкільної освіти в добу Центральної Ради як перший національний досвід // Шлях освіти. – 2006. - №2. - С.40-46.

11. Березівська Л.Д. Реформування шкільної освіти в Україні у ХХ ст.: історіографія питання // Історико-педагогічний альманах. - 2009. - С.15-28.
12. Березівська Л.Д. Реформування шкільної освіти України в умовах державотворення// Молодь і ринок. -2011. – С.17-21.
13. Березівська Л.Д. Реформування шкільної освіти в УСРР у ранній радянський період (1919-1931): історіографія та джерела дослідження // Історико-педагогічний альманах. - 2019.- вип.1. –С.57-59.
14. Березівська Л.Д. Розробка Наркомосом УСРР системи шкільної освіти та її апробація в контексті соціально-економічних та суспільно-політичних детермінант (1920-1924) // Історико-педагогічний альманах. – 2007. -№1.- С.12-29.
15. Богданець-Білокаленко. Проблеми нової української школи у працях Я. Чепіги // Історико-педагогічний альманах. – 2013. – Вип.№2.- С.27-31.
19. Бойко А.М. Еволюція взаємин Г.Г. Ващенко і А.С. Макаренка: ретроспектива і проєкція на сучасність// Педагогічні науки. – 2009.-Вип.1 – С.88-98.
20. Бондар Л. Науково-педагогічна спадщина С.Х. Чавдарова (до 120-річчя від дня народження)// Історико-пед. альманах. – 2012.- Вип.2.-С.71-74.
22. Бричок С. Інноваційні підходи до вивчення спадщини В. Сухомлинського та О. Захаренка в курсі « Історія педагогіки»// Історико-пед.альманах.-2010. – Вип.2.-С.20-23.
24. Васильчук Р.М. Становлення та функціонування радянської системи освіти в УРСР 1920-1930-х рр.: до історіографії проблеми// Наукові записки. Серія: Історія. -2010.-вип 18.- С.355-362.
25. Васкович Г. Шкільництво в Україні(1905- 1920 рр.) – К.:1996.-359с.
28. Виготский Л.С. Педология и психотехника // Культурно-историческая психология. - 2010.-№2.- С.105-120.
29. Галян О. Погляд на суб'єктність особистості школяра у педагогічному дискурсі А.С. Макаренка та Г.Г. Ващенко // Історико –педагогічний альманах.-2017.Вип.1.С.12-18.
30. Гупан Н.М. Вітчизняна історико-педагогічна наука у 20-ті роки ХХст.// Пам'ять століть. -2000.- №4. - С.81-86.
32. Дічек Н.П. Два сучасні погляди із закордону на спадщину А.С. Макаренка// Творча спадщина Макаренка А.С. в контексті інноваційного розвитку освіти ХХІ ст. :матер II Міжнародної науково-праці он-лайн конференції (15-16 березня 2018р., м.Суми). – С.254-259.
33. Дічек Н.П. Зіставно-порівняльний підхід у сучасній англійській макаренкіані : Дж. Дьюї і Макаренко А. // УПЖ. - 2018.- №1. –С.15-30.
34. Дічек Н.П. Формування суспільної відповідальності у дітей: уроки В.О.Сухомлинського// Нові тенденції і явища у дитячому і молодіжному середовищі в Україні: цивілізаційний, культурологічний, інформаційний виміри: зб. наук. праць (за матеріалами методологічного семінару НАПН України). Жовтень 2017р.-К.: 2017.-С.199-206.
35. Дьолог О.С. Українознавчі культурні та освітні центри у діаспорі США і Канади: зб.наук. праць НДПУ / О.С. Дьолог. - К.:2004. – Т.3.
38. Ермолин А. Педагогика развитого тоталитаризма. Триумф и трагедия Макаренко // Народное образование. - 2005.-№2.-С.152-163.
39. Завгородня Т. Стражнікова І. Дослідження персоналій Західної України 1920-х років та їх внесок у розвиток української педагогіки// Історико-пед. альманах. – 2012. –Вип.2.- С.33-39.
40. Зайченко І. Про деякі проблеми освіти в Україні в період 1920-х років в оцінці Г.Г. Ващенко (1878-1967) // Історико-педагог. альманах. – 2012.-Вип.2-С.60-64.
42. Захарченко М.В. Основні тенденції вивчення радянськими істориками освіти на селі в Українській СРР в 20-х рр. ХХ ст.// Український селянин. – 2010. - Вип.12.-С.24-26.
44. Іващенко К. Педагогічна система А.Макаренка: досвід організації дитячого самоврядування// Історико-пед. альманах. – 2011. –Вип.2.- С.9-13.
46. Катруца Н. Синтоїзм, буддизм і конфуціанство як джерела формування освітньо-виховної системи Японії// Історико-педагог. альманах.- 2011. – Вип 2.- С. 66-72.

49. Ковач А.Й Висвітлення історії освіти у Підкарпатській Русі періоду 1919-1938рр у радянській історіографії// Історико-педагогічний альманах. – 2013.- Вип.1. - С. 59-65.
50. Коляда Н. Микола Миколайович Миронов (1901-1998) історик, ідеолог та популяризатор дитячого руху в Україні// Історико-педагог. альманах. – 2008. – Вип. 2. – С. 64-70.
51. Корнетов Г.Б. Демократическая педагогика для XXI века: перспективы общественно-активных школ: Учебное пособие.- М.-Тверь:- 2009.-116 с.
53. Кравчук О. Упровадження Дальтон-плану як втілення новаторських пошуків українських педагогів у 20-30- х роках ХХ ст. // Історико-педагогічний альманах. -2016. – Вип.1. – С. 10-13.
55. Кочубей М. Кузь Володимир Григорович: штрихи до портрета// Історико-педагогічний альманах. – 2019. –вип.2.- С.4-8.
56. Кузь В. Софія Русова: сторінки життя і творчості у контексті сьогодення// Історико-пед. альманах. – 2012.- Вип.2- С.44-47.
57. Курек Н. История ликвидации педологии и психотехники. -2004.-330с.
58. Курило В.С. Освіта та педагогічна думка Східноукраїнського регіону у ХХ столітті. – 2000.- 460с.
59. Левківський М. Педагогічна система А. Макаренка: погляд із сьогодення // Історико-педагог. альманах. – 2010. – Вип1. С.31-34.
64. Марочко В. Хілліг Г. Репресовані педагоги України: жертви політичного терору(1929-1941)// Науковий світ. -2003.-302 с.
65. Міхно О. Педологія і питання вивчення учня в теорії і практиці 1920-1930 років// Історико-пед. альманах. – 2019. – Вип.1- С.19-29.
68. Новиков С.Г. А.С Макаренко: марксизм и советский воспитательный проект 1920-1930-х годов // Историко педагогический журнал. -2011. - №1.-С.130-137.
69. Петухова І. Тести 20-30-х рр. ХХ ст. у структурі української освітньої практики// Історико-пед. альманах. – 2011. – Вип.1. – С.66-70.
73. Родчанин Е.Г., Зязюн И.А. Об истоках философско-педагогических воззрений В.А. Сухомлинского // Сов. педагогика. - №10. – С.98-103.
74. Руденко Ю. Чи був Антон Макаренко педагогом-гуманістом// Українське слово. - 2014.- №4, (22-28 січня). –С.12-14.
75. Сірук М. Як правильно вчити дітей. Фінський рецепт. // День.-2012. – 7 лютого.
79. Сухомлинська О. Деякі аспекти еволюції сприйняття творчості В. Сухомлинського:дорога довжиною в 40 років// Історико-педагог. альманах.- 2012.-Вип.1.- С.62-71.
80. Сяо Су. Распространение и влияние педагогических идей В.А. Сухомлинского в Китае// Історико-педагог. альманах. -2009. – Вип.1- С. 64-69.
88. Тимошик М. Учитель та його місія на селі: маловідомі архівні документи про суть радянзації української школи у 20-30-х роках ХХ століття// Українознавство.-2016.-№1. С.201-222.
89. Турбар М. Педагогічна система поглядів В.О. Сухомлинського про природоохоронну роботу учнів загальноосвітньої школи// Історико- пед. альманах.-2013.- Вип.1.- С. 41-43.
90. Уокер Т. Финская система обучения: Как устроены лучшие школы в мире// Тимоти Уокер: Пер. с англ. – М.: -2018. - 256 с.
92. Хиллиг Г. «Г. Ващенко – педагог от Бога»/ Г. Хиллиг, Н. Окса, В.Моргун.- 2000.-76с.
93. Хиллиг Г. Колония имени Максима Горького – творческая лаборатория Макаренко // Педагогика.-2003.-№1.-С.78-87.
98. Шкурко І. Віктор Миколайович Сорока-Росінський : педагог, історик, філолог, якого треба знати (1882-1960) // Історія в рідній школі. – 2021. – №2. – С. 8-12
99. Шкурко І. Еволюція підготовки вчителів у традиціях історичного факультету НПУ ім. М. Драгоманова: педагогічний контент // Проблеми дидактики історії. Збірник наукових праць. – Кам'янець-Подільський. – 2020. – вип. 11. – с. 86-100

100. Шкурко І.І. Соціально-орієнтована діяльність студентів у кінці 50-х на початку 60-х років ХХ ст.(текст)// Шкурко І.І., Я.І. Шкурко// Історія в рідній школі: Науково-методичний журнал. - 2020. - №2- С.2-5.

102. Шкурко І. Соціально-ціннісні ініціативи студентів у 60-их – на початку 70-их років ХХ століття // Вісник аграрної історії : науковий журнал. – вип. 31-32. – К., 2020. – С. 126-133.

103 . Янченко Т. Радянська наукова педагогія в Україні у 20-ті роки ХХ ст. // Історико-педагогічний альманах. -2014. Вип.2.- С.29-36.

Семінарське заняття на тему

«Цілісність ідей і педагогічних проблем у творчій спадщині українського педагога В.О. Сухомлинського»

1. В.О. Сухомлинський – український педагог, публіцист, письменник, поет.
2. Різноманітний, багатоаспектний характер педагогічної спадщини В.О. Сухомлинського.
3. Сухомлинський як мудрий учитель, і явище в українській і світовій педагогіці.
4. Класична українська і світова педагогіка в творчості Сухомлинського.

Базові напрямки обговорення проблеми і дискусія.

В.О. Сухомлинський про розумове виховання і освіту учнів: суть розумового виховання і його завдання; зміст знань і розумове виховання; дві програми розумового виховання; рука і розум; самоосвіта; пам'ять, мислення і вміння вчитися; розумове виховання і всебічний розвиток особистості; інтелектуальна активність і формування самосвідомості, самооцінки у старшокласників. Визначальні і апробовані ідеї: в учневі треба бачити людину, а не сховище знань, які треба засвоювати, засвоювати й засвоювати; кожній виучуваній букві, кожній арифметичній дії повинні передувати уроки мислення біля першоджерела думки – серед природи; урок – перше вогнище, зігрівшись біля якого, людина прагне стати мислителем; знати – це значить уміти застосовувати знання; прагніть до того, щоб знання учня були не кінцевою метою, а засобом, щоб вони не перетворювались в нерухомий, мертвий багаж, а жили в розумовій праці школярів, в духовному житті колективу, у взаєминах між учнями.

Рекомендована література

1. Адаменко О. Часопис «Просвещение Донбасса» (Радянська школа) як дзеркало проблем освіти 20-років ХХ століття // Історико-педагогічний альманах. – 2012. - вип.2.- С.109-113.
2. Антонюк М. Пошуки шляхів розвитку освіти в Україні у 20-х роках ХХст. // Рідна школа.- 2004.-№4.-С.45-47.
3. Астафьева Е.Н. Первое постсоветское отечественное пособие по истории педагогики// Историко-педагогический журнал.-2013.- №2.- С.176-188.
4. Березівська Л.Д. Наслідки та досвід реформування шкільної освіти в Україні у ХХ ст.// Рідна школа. -2010. -№1-2.- С.45-49.
5. Березівська Л.Д. Періодизація реформування шкільної освіти в Україні за Радянської доби (1919-1991) //Історико-педагогічний альманах.- 2011.- С.44-48.
6. Березівська Л.Д. Прихована реформа шкільної освіти в УРСР: причини,напрями, наслідки(30-ті роки ХХ ст..) // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2007.- №5.-С.67-71.
7. Березівська Л.Д. Проблема реформування системи освіти в Україні на сторінках журналу «Вільна українська школа» (1917-1920) // Збірник наукових праць. Спеціальний випуск «До витоків становлення української педагогічної думки». – К.: -2002.- 51с.
8. Березівська Л.Д. Радянська реформа про зміцнення зв'язку школи з життям (1956-1964) // Шлях освіти.- 2007.- С.42-47.
9. Березівська Л.Д. Реформа шкільної освіти в добу Центральної Ради як перший національний досвід // Шлях освіти. – 2006. - №2. - С.40-46.

10. Березівська Л.Д. Реформування шкільної освіти в Україні у ХХ ст.: історіографія питання // Історико-педагогічний альманах. - 2009. - С.15-28.
11. Березівська Л.Д. Реформування шкільної освіти України в умовах державотворення// Молодь і ринок. -2011. – С.17-21.
12. Березівська Л.Д. Реформування шкільної освіти в УСРР у ранній радянський період (1919-1931): історіографія та джерела дослідження // Історико-педагогічний альманах. - 2019.- вип.1. –С.57-59.
13. Березівська Л.Д. Розробка Наркомосом УСРР системи шкільної освіти та її апробація в контексті соціально-економічних та суспільно-політичних детермінант (1920-1924) // Історико-педагогічний альманах. – 2007. -№1.- С.12-29.
14. Богданець-Білоskalенко. Проблеми нової української школи у працях Я. Чепіги // Історико-педагогічний альманах. – 2013. – Вип.№2.- С.27-31.
15. Бойко А.М. Еволюція взаємин Г.Г. Ващенко і А.С. Макаренка: ретроспектива і проєкція на сучасність// Педагогічні науки. – 2009.-Вип.1 – С.88-98.
17. Бондар Л. Науково-педагогічна спадщина С.Х. Чавдарова (до 120-річчя від дня народження) // Історико-пед. альманах. – 2012.- Вип.2.-С.71-74.
18. Бричок С. Інноваційні підходи до вивчення спадщини В. Сухомлинського та О. Захаренка в курсі « Історія педагогіки»// Історико-пед.альманах.-2010. – Вип.2.-С.20-23.
19. Васильчук Р.М. Становлення та функціонування радянської системи освіти в УРСР 1920-1930-х рр.: до історіографії проблеми// Наукові записки. Серія: Історія. -2010.-вип 18.- С.355-362.
20. Виготский Л.С. Педология и психотехника // Культурно-историческая психология. - 2010.-№2.- С.105-120.
21. Галян О. Погляд на суб'єктність особистості школяра у педагогічному дискурсі А.С. Макаренка та Г.Г. Ващенко // Історико –педагогічний альманах.-2017.Вип.1.С.12-18.
22. Гупан Н.М. Вітчизняна історико-педагогічна наука у 20-ті роки ХХст.// Пам'ять століть. -2000.- №4. - С.81-86.
23. Дічек Н.П. Два сучасні погляди із закордону на спадщину А.С. Макаренка// Творча спадщина Макаренка А.С. в контексті інноваційного розвитку освіти ХХІ ст. :матер II Міжнародної науково-праці он-лайн конференції (15-16 березня 2018р., м.Суми). – С.254-259.
24. Дічек Н.П. Зіставно-порівняльний підхід у сучасній англомовній макаренкіані : Дж. Дьюї і Макаренко А. // УПЖ. - 2018.- №1. –С.15-30.
34. Дічек Н.П. Формування суспільної відповідальності у дітей: уроки В.О.Сухомлинського// Нові тенденції і явища у дитячому і молодіжному середовищі в Україні: цивілізаційний, культурологічний, інформаційний виміри: зб. наук. праць (за матеріалами методологічного семінару НАПН України). Жовтень 2017р.-К.: 2017.-С.199-206.
25. Дьолог О.С. Українознавчі культурні та освітні центри у діаспорі США і Канади: зб.наук. праць НДУ / О.С. Дьолог. - К.: -2004. – Т.3.
26. Ермолин А. Педагогика развитого тоталитаризма. Триумф и трагедия Макаренко // Народное образование.- 2005.-№2.-С.152-163.
27. Завгородня Т. Стражнікова І. Дослідження персоналій Західної України 1920-х років та їх внесок у розвиток української педагогіки// Історико-пед. альманах. – 2012. –Вип.2.- С.33-39.
28. Зайченко І. Про деякі проблеми освіти в Україні в період 1920-х років в оцінці Г.Г. Ващенко (1878-1967) // Історико-педагог. альманах. – 2012.-Вип.2-С.60-64.
29. Захарченко М.В. Основні тенденції вивчення радянськими істориками освіти на селі в Українській СРР в 20-х рр. ХХ ст.// Український селянин. – 2010. - Вип.12.-С.24-26.
32. Іващенко К. Педагогічна система А.Макаренка: досвід організації дитячого самоврядування// Історико-пед. альманах. – 2011. –Вип.2.- С.9-13.
33. Катруца Н. Синтоїзм, буддизм і конфуціанство як джерела формування освітньо-виховної системи Японії// Історико-педагог. альманах.- 2011. – Вип 2.- С. 66-72.
34. Ковач А.Й Висвітлення історії освіти у Підкарпатській Русі періоду 1919-1938рр у радянській історіографії// Історико-педагогічний альманах. – 2013.- Вип.1. - С. 59-65.

35. Коляда Н. Микола Миколайович Миронов (1901-1998) історик, ідеолог та популяризатор дитячого руху в Україні// Історико-педагог. альманах. – 2008. – Вип. 2. – С. 64-70.
36. Корнетов Г.Б. Демократическая педагогика для XXI века: перспективы общественно-активных школ. Учебное пособие.- М.-Тверь.- 2009.-116 с.
37. Кравчук О. Упровадження Дальтон-плану як втілення новаторських пошуків українських педагогів у 20-30- х роках ХХ ст. // Історико-педагогічний альманах. -2016. – Вип.1. – С. 10-13.
38. Кочубей М. Кузь Володимир Григорович: штрихи до портрета// Історико-педагогічний альманах. – 2019. –вип.2.- С.4-8.
39. Кузь В. Софія Русова: сторінки життя і творчості у контексті сьогодення// Історико-пед. альманах. – 2012.- Вип.2- С.44-47.
40. Курек Н. История ликвидации педологии и психотехники. -2004.-330с.
41. Курило В.С. Освіта та педагогічна думка Східноукраїнського регіону у ХХ столітті. – 2000.- 460с.
42. Левківський М. Педагогічна система А. Макаренка: погляд із сьогодення // Історико-педагог. альманах. – 2010. – Вип1. С.31-34.
64. Марочко В. Хілліг Г. Репресовані педагоги України: жертви політичного терору(1929-1941) // Науковий світ. -2003.-302 с.
43. Міхно О. Педологія і питання вивчення учня в теорії і практиці 1920-1930 років// Історико-пед. альманах. – 2019. – Вип.1- С.19-29.
45. Новиков С.Г. А.С Макаренко: марксизм и советский воспитательный проект 1920-1930-х годов // Историко педагогический журнал. -2011. - №1.-С.130-137.
46. Петухова І. Тести 20-30-х рр. ХХ ст. у структурі української освітньої практики// Історико-пед. альманах. – 2011. – Вип.1. – С.66-70.
47. Родчанин Е.Г., Зязюн И.А. Об истоках философско-педагогических воззрений В.А. Сухомлинского // Сов. педагогика.- №10. – С.98-103.
48. Руденко Ю. Чи був Антон Макаренко педагогом-гуманістом// Українське слово. - 2014.- №4, (22-28 січня). –С.12-14.
49. Сірук М. Як правильно вчити дітей. Фінський рецепт. // День.-2012. – 7 лютого.
50. Сухомлинська О. Деякі аспекти еволюції сприйняття творчості В. Сухомлинського: дорога довжиною в 40 років// Історико-педагог. альманах.- 2012.-Вип.1.- С.62-71.
51. Сяндюков І. Наш учитель (Нова українська школа до 100 – річної давнини: настанови Василя Сухомлинського//День.-2018.-28-29вересня.
52. Сяо Су. Распространение и влияние педагогических идей В.А. Сухомлинского в Китае// Історико-педагог. альманах. -2009. – Вип.1- С. 64-69.
53. Тимошик М. Учитель та його місія на селі: маловідомі архівні документи про суть радянської української школи у 20-30-х роках ХХ століття// Українознавство.-2016.-№1. С.201-222.
54. Турбар М. Педагогічна система поглядів В.О. Сухомлинського про природоохоронну роботу учнів загальноосвітньої школи// Історико- пед. альманах.-2013.- Вип.1.- С. 41-43.

Семінарське заняття. Колоквіум. Базові тестові завдання для узагальнення знань студентів.

Зміст теми. Завдання згруповані у відповідності з тематичним планом курсу «Історія педагогіки» і складені з урахуванням принципів історизму і науковості за своїм змістом. Колоквіум і базові тестові завдання є одним із ефективних засобів перевірки результатів навчальної діяльності майбутніх педагогів-організаторів. У той же час нами ніколи не ставилося завдання абсолютизувати ці форми контролю. Вважаємо, що поряд з іншими методами і формами перевірки навчальних досягнень педагогів-організаторів, запропоновані форми перевірки знань мають право на існування ще й тому, що вони спонукають студентів

до роздумів, викликають постійний інтерес до історико-педагогічної проблематики, зокрема, до українського контенту.

1. Рекомендована література

2. Адаменко О. Часопис «Просвещение Донбасса» (Радянська школа) як дзеркало проблем освіти 20-років ХХ століття // Історико-педагогічний альманах. – 2012. - вип.2.- С.109-113.
3. Антонюк М. Пошуки шляхів розвитку освіти в Україні у 20-х роках ХХст. // Рідна школа.- 2004.-№4.-С.45-47.
4. Астафьева Е.Н. Первое постсоветское отечественное пособие по истории педагогики// Историко-педагогический журнал.-2013.- №2.- С.176-188.
5. Баранов В.Ф. Педагогическая служба в советской школе 20-30-х годов // Сов. педагог.-1990.- №3
6. Березівська Л.Д. Наслідки та досвід реформування шкільної освіти в Україні у ХХ ст.// Рідна школа. -2010. -№1-2.- С.45-49.
7. Березівська Л.Д. Періодизація реформування шкільної освіти в Україні за Радянської доби (1919-1991) //Історико-педагогічний альманах.- 2011.- С.44-48.
8. Березівська Л.Д. Прихована реформа шкільної освіти в УРСР: причини,напрями, наслідки(30-ті роки ХХ ст..) // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2007.- №5.-С.67-71.
9. Березівська Л.Д. Проблема реформування системи освіти в Україні на сторінках журналу «Вільна українська школа» (1917-1920) // Збірник наукових праць. Спеціальний випуск «До витоків становлення української педагогічної думки». – К.: - 2002.- 51с.
10. Березівська Л.Д. Радянська реформа про зміцнення зв'язку школи з життям (1956-1964) // Шлях освіти.- 2007.- С.42-47.
11. Березівська Л.Д. Реформа шкільної освіти в добу Центральної Ради як перший національний досвід // Шлях освіти. – 2006. - №2. - С.40-46.
12. Березівська Л.Д. Реформування шкільної освіти в Україні у ХХ ст.: історіографія питання // Історико-педагогічний альманах. - 2009. - С.15-28.
13. Березівська Л.Д. Реформування шкільної освіти України в умовах державотворення// Молодь і ринок. -2011. – С.17-21.
14. Березівська Л.Д. Реформування шкільної освіти в УСРР у ранній радянський період (1919-1931): історіографія та джерела дослідження // Історико-педагогічний альманах. -2019.- вип.1. –С.57-59.
15. Березівська Л.Д. Розробка Наркомосом УСРР системи шкільної освіти та її апробація в контексті соціально-економічних та суспільно-політичних детермінант (1920-1924) // Історико-педагогічний альманах. – 2007. -№1.- С.12-29.
16. Богданець-Білоskalенко. Проблеми нової української школи у працях Я. Чепіги // Історико-педагогічний альманах. – 2013. – Вип.№2.- С.27-31.
17. Богуславский М. Почему Сухомлинский? // Народное образование .- 1993. -№7-8. – С. 110-113
18. Бойко А.М. Еволюція взаємин Г.Г. Ващенко і А.С. Макаренка: ретроспектива і проєкція на сучасність// Педагогічні науки. – 2009.-Вип.1 – С.88-98.
19. Бондар Л. Науково-педагогічна спадщина С.Х. Чавдарова (до 120-річчя від дня народження)// Історико-пед. альманах. – 2012.- Вип.2.-С.71-74.
20. Бричок С. Інноваційні підходи до вивчення спадщини В. Сухомлинського та О. Захаренка в курсі « Історія педагогіки»// Історико-пед.альманах.-2010. – Вип.2.- С.20-23.
21. Васильчук Р.М. Становлення та функціонування радянської системи освіти в УРСР 1920-1930-х рр.: до історіографії проблеми// Наукові записки. Серія: Історія. -2010.- вип 18.-С.355-362.

22. Виготский Л.С. Педология и психотехника // Культурно-историческая психология. - 2010.-№2.- С.105-120.
23. Галян О. Погляд на суб'єктність особистості школяра у педагогічному дискурсі А.С. Макаренка та Г.Г. Ващенко // Історико –педагогічний альманах.-2017.Вип.1.С.12-18.
24. Гупан Н.М. Вітчизняна історико-педагогічна наука у 20-ті роки ХХст.// Пам'ять століть. -2000.- №4. - С.81-86.
25. Дічек Н.П. Два сучасні погляди із закордону на спадщину А.С. Макаренка// Творча спадщина Макаренка А.С. в контексті інноваційного розвитку освіти ХХІ ст. :матер II Міжнародної науково-праці он-лайн конференції (15-16 березня 2018р., м.Суми). – С.254-259.
26. Дічек Н.П. Зіставно-порівняльний підхід у сучасній англомовній макаренкіані : Дж. Дьюї і Макаренко А. // УПЖ. - 2018.- №1. –С.15-30.
27. Дічек Н.П. Формування суспільної відповідальності у дітей: уроки В.О.Сухомлинського// Нові тенденції і явища у дитячому і молодіжному середовищі в Україні: цивілізаційний, культурологічний, інформаційний виміри: зб. наук. праць (за матеріалами методологічного семінару НАПН України). Жовтень 2017р.-К.: 2017.- С.199-206.
28. Дьолог О.С. Українознавчі культурні та освітні центри у діаспорі США і Канади: зб.наук. праць НДУ / О.С. Дьолог. - К.: -2004. – Т.3.
29. Ермолин А. Педагогика развитого тоталитаризма. Триумф и трагедия Макаренко // Народное образование.- 2005.-№2.-С.152-163.
30. Завгородня Т. Стражнікова І. Дослідження персоналій Західної України 1920-х років та їх внесок у розвиток української педагогіки// Історико-пед. альманах. – 2012. – Вип.2.- С.33-39.
31. Зайченко І. Про деякі проблеми освіти в Україні в період 1920-х років в оцінці Г.Г. Ващенко (1878-1967) // Історико-педагог. альманах. – 2012.-Вип.2-С.60-64.
32. Захарченко М.В. Основні тенденції вивчення радянськими істориками освіти на селі в Українській СРР в 20-х рр. ХХ ст.// Український селянин. – 2010. - Вип.12.-С.24-26.
33. Іващенко К. Педагогічна система А.Макаренка: досвід організації дитячого самоврядування// Історико-пед. альманах. – 2011. –Вип.2.- С.9-13.
34. Катруца Н. Синтоїзм, буддизм і конфуціанство як джерела формування освітньо-виховної системи Японії// Історико-педагог. альманах.- 2011. – Вип 2.- С. 66-72.
35. Ковач А.Й Висвітлення історії освіти у Підкарпатській Русі періоду 1919-1938рр у радянській історіографії// Історико-педагогічний альманах. – 2013.- Вип.1. - С. 59-65.
36. Коляда Н. Микола Миколайович Миронов (1901-1998) історик, ідеолог та популяризатор дитячого руху в Україні// Історико-педагог. альманах. – 2008. – Вип. 2. – С. 64-70.
37. Корнетов Г.Б. Демократическая педагогика для ХХІ века: перспективы общественно-активных школ: Учебное пособие.- М.-Тверь:- 2009.-116 с.
38. Кравчук О. Упровадження Дальтон-плану як втілення новаторських пошуків українських педагогів у 20-30- х роках ХХ ст. // Історико-педагогічний альманах. - 2016. – Вип.1. – С. 10-13.
39. Кочубей М. Кузь Володимир Григорович: штрихи до портрета// Історико-педагогічний альманах. – 2019. –вип.2.- С.4-8.
40. Кузь В. Софія Русова: сторінки життя і творчості у контексті сьогодення// Історико-пед. альманах. – 2012.- Вип.2- С.44-47.
41. Курек Н. История ликвидации педологии и психотехники. -2004.-330с.
42. Курило В.С. Освіта та педагогічна думка Східноукраїнського регіону у ХХ столітті. – 2000.- 460с.
43. Левківський М. Педагогічна система А. Макаренка: погляд із сьогодення // Історико-педагог. альманах. – 2010. – Вип1. С.31-34.
44. Марочко В. Хілліг Г. Репресовані педагоги України: жертви політичного терору(1929-1941) // Науковий світ. -2003.-302 с.

45. Міхно О. Педологія і питання вивчення учня в теорії і практиці 1920-1930 років// Історико-пед. альманах. – 2019. – Вип.1- С.19-29.
46. Новиков С.Г. А.С Макаренко: марксизм и советский воспитательный проект 1920-1930-х годов // Историко педагогический журнал. -2011. - №1.-С.130-137.
47. Петухова І. Тести 20-30-х рр. ХХ ст. у структурі української освітньої практики// Історико-пед. альманах. – 2011. – Вип.1. – С.66-70.
48. Родчанин Е.Г., Зязюн І.А. Об истоках философско-педагогических воззрений В.А. Сухомлинского // Сов. педагогика.- №10. – С.98-103.
49. Руденко Ю. Чи був Антон Макаренко педагогом-гуманістом// Українське слово. - 2014.- №4, (22-28 січня). –С.12-14.
50. Сірук М. Як правильно вчити дітей. Фінський рецепт. // День.-2012. – 7 лютого.
51. Сухомлинська О. Деякі аспекти еволюції сприйняття творчості В. Сухомлинського:дорога довжиною в 40 років// Історико-педагог. альманах.- 2012.- Вип.1.- С.62-71.
52. Сяндюков І. Наш учитель (Нова українська школа до 100 – річної давнини: настанови Василя Сухомлинського//День.-2018.-28-29вересня.
53. Сяо Су. Распространение и влияние педагогических идей В.А. Сухомлинского в Китае// Историко-педагог. альманах. -2009. – Вип.1- С. 64-69.
54. Тимошик М. Учитель та його місія на селі: маловідомі архівні документи про суть радянзації української школи у 20-30-х роках ХХ століття// Українознавство.-2016.- №1. С.201-222.
55. Турбар М. Педагогічна система поглядів В.О. Сухомлинського про природоохоронну роботу учнів загальноосвітньої школи// Історико- пед. альманах.-2013.- Вип.1.- С. 41-43.
56. Уокер Т. Финская система обучения: Как устроены лучшие школы в мире.// Тимоти Уокер: Пер. с англ. – М.: -2018. - 256 с.
57. Хиллиг Г. «Г. Ващенко – педагог от Бога»/ Г. Хиллиг, Н. Окса, В.Моргун.- 2000.-76с.
58. Хиллиг Г. Колонія імени Максима Горького – творческа́я лабораторія Макаренко // Педагогика.-2003.-№1.-С.78-87.
59. Шкурко І. Віктор Миколайович Сорока-Росінський : педагог, історик, філолог, якого треба знати (1882-1960) // Історія в рідній школі. – 2021. – №2. – С. 8-12
60. Шкурко І. Еволюція підготовки вчителів у традиціях історичного факультету НПУ ім. М. Драгоманова: педагогічний контент // Проблеми дидактики історії. Збірник наукових праць. – Кам'янець-Подільський. – 2020. – вип. 11. – с. 86-100
61. Шкурко І.І. Соціально-орієнтована діяльність студентів у кінці 50-х на початку 60-х років ХХ ст.(текст)// Шкурко І.І., Я.І. Шкурко// Історія в рідній школі: Науково-методичний журнал. - 2020.- №2- С.2-5.
62. Шкурко І. Соціально-ціннісні ініціативи студентів у 60-их – на початку 70-их років ХХ століття // Вісник аграрної історії : науковий журнал. – вип. 31-32. – К., 2020. – С. 126-133.
63. Янченко Т. Радянська наукова педологія в Україні у 20-ті роки ХХ ст. // Історико-педагогічний альманах. -2014. Вип.2.- С.29-36.

IV. III. Організація самостійної роботи студентів

- формувати у майбутніх педагогів-організаторів уміння самостійно здобувати знання у ЗВО і після його закінчення;
- оволодівати методами наукових досліджень, технікою експерименту;
- науково обґрунтовувати об'єм і складність завдань самостійної роботи студентів;
- всіляко заохочувати майбутніх бакалаврів аналізувати додаткову літературу з історії освіти і педагогіки України, а також інших народів;
- систематично залучати студентів до реформування наукової літератури, підготовки наукових доповідей і повідомлень, участі в науково-теоретичних конференціях, семінарах, симпозіумах тощо;

- розвивати понятійно-термінологічну освіченість і логіку самостійного мислення студентів

V. Контроль якості знань студентів

Поточний контроль здійснюється за кожним модулем навчальної програми дисципліни «Історія педагогіки».

V.I. Форми і методи поточного контролю

Визначальними об'єктами поточного контролю є:

- активна участь студентів у навчально-педагогічному процесі (на лекціях, семінарських і практичних заняттях студентів);
- науково-методичність, обґрунтованість знань при розгляді базових проблемних тем;
- якісне виконання контрольних завдань;
- самостійна робота

Майбутній бакалавр готує портфоліо навчально-наукових матеріалів: есе, наукове дослідження за вибором, стаття на студентську наукову конференцію, виписки із архівних документів, унаочнення тощо.

Перший модуль максимально оцінюється в 10 балів, другий – у 20 балів, третій – у 20 балів, четвертий – у 10 балів. Загальна кількість балів, яку студент може отримати в процесі поточного оцінювання, становить 60 балів.

Оцінювання результатів поточного контролю здійснюється викладачем після вивчення студентами кожної теми або модуля дисципліни «Історія педагогіки». Орієнтовні критерії оціночних засобів: активність та якість відповідей, глибока аргументованість доведень, новизна висловлених ідей. Особлива увага акцентується на критеріях: власні роздуми і їх наукова аргументація, логічність і послідовність запропонованих ідей і роздумів; переконаність у висловленні системи думок і їх креативності тощо.

V.II. Форми і методи підсумкового контролю

Підсумковий контроль здійснюється у вигляді заліку

V.III. Критерії оцінювання знань студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«Відмінно»	виставляється за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«Добре»	виставляється за вияв студентом повних, систематичних знань з «Історії педагогіки», успішне виконання завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді майбутнього педагога-організатора наявні незначні помилки.
	виставляється за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою

«Задовільно»	літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«Незадовільно»	виставляється майбутньому педагогу-організатору, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студенту, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення бакалавратури ЗВО без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

VI. Навчально-методична карта дисципліни (Додаток А)

VII. Основні й допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу

- Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського: <https://dnpb.gov.ua/ua/>
- Міністерство освіти і науки України: <https://mon.gov.ua/ua>
- Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>
- Наукова бібліотека НПУ імені М.П. Драгоманова: <https://lib.npu.edu.ua>
- UNESCO: <https://en.unesco.org>

Основні:

Модуль I

1. Адаменко О. Методологічні засади дослідження історії розвитку педагогічної науки // Рідна школа. – 2013. - № 1-2. – С. 8-14.
2. Адаменко О.В. Методологія формування джерельної бази історико-педагогічного дослідження /О.В. Адаменко// Педагогічний дискус.- 2013.- Вип.15. – С. 10-13
3. Антологія педагогической мысли Украинской ССР/ Сост. Н.П. Калениченко. – М.: - 1998. – 640 с.
4. 4. Артемова Л.В. Історія педагогіки України. Підручник. – К.: - 2006.- 424 с.
5. Арцишевський Р.А. Методологічні засади гуманістичної педагогіки (Текст) // Український педагогічний журнал. – 2015.-№ 1. - С. 69-76
6. Безрогов В.Г. История педагогики в поисках аудитории: креслица на гигантах или для гигантов // Историко-педагогический журнал. – 2019. - № 4. – С. 20-34.
7. Березівська Л.Д. Джерельна основа історико-педагогічних досліджень як методологічна проблема // Сучасні вимоги до організації та проведення історико-педаг. досліджень : зб. матеріалів наук.-методолог. семінару / гол. редкол. Л.Д. Березівська. – К.: - ДНПБ України ім. В.О.Сухомлинського. – 2017. – С. 6-7.
8. Березівська Л.Д. Основоположні засади історико-педагогічних досліджень: теорія і методологія. // Шлях освіти. – 2010.- №1. - С.37-42.
9. Богуславский М.В. История педагогики: методология, теория, персоналии: монография. – М.: – 2012. – 436 с.
10. Ваховський Л.Ц. Наратив у історико-педагогічному дослідженні: методологічний аналіз // Шлях освіти. – 2007.- №1. – С. 42-45.

11. Восхождение к истории педагогики. В 2 т. Том 2 // Под ред. Г.Б.Корнетова. – М.: - АСОУ, 2014.
12. Гупан Н. Джерельна база історії педагогіки: пошук підходів до систематизації // Рідна школа. – 2013. - № 8-9.- С. 67-70.
13. Гупан Н.М. Історіографія розвитку історико-педагогічної науки в Україні (Текст) / Гупан Н.М. – К.: - 2000. – 222 с.
14. Гупан Н.М. Проблеми хронології в сучасних історико-педагогічних дослідженнях // Український педагогічний журнал. – 2016. – т.1. – С. 116-121.
15. Гупан Н.М. Розвиток історії педагогіки в Україні (історіографічний аспект). – К.: - 2001.
16. Гупан Н.М. Українська історіографія історії педагогіки. – К.: - 2002. – 224 с.
17. Зайченко І.В. Історія педагогіки. У двох книгах. Книга І. Історія зарубіжної педагогіки. Навч.посібник для студентів вищих навч. закладів. – К.: - 2010. – 624 с.; Книга ІІ. Школа, освіта і педагогічна думка в Україні. – К.: - 2010. – 1032 с.
18. Ильяшенко Е.Г. Опыт разработки антропологического подхода в современной отечественной истории педагогики // Историко-педагогическое знание в начале третьего тысячелетия: итоги, проблемы, перспективы. – М., - 2005.
19. История педагогики и образования. От зарождения воспитания в первобытном обществе до конца XX в.: Учебное пособие для педагогических учебных заведений. /Под. ред. А.И. Пискунова. – 2-е изд., испр. и дополн. – М.: - 2001. – 512 с.
20. Коваленко Є.І., Белкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. Навчальний посібник / Уклад.і автори вступних статей Є.І. Коваленко, Н.І. Белкіна. Заг. ред. Є.І. Коваленко. – К.: - 2006. – 664 с.
21. Колесник І.О. Історіографія й джерельна база питання розвитку вітчизняної школи (20-30-ті роки ХХ ст.) // Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. – 2014. – вип.34. – С. 67-71.
22. Коляда Н. Педагогічна історіографія та джерелознавство як важливі складові історико-педагогічного дослідження // Історико-педагогічний альманах. – вип.2. – 2018. – С. 21 -27.
23. Коляда Н.М. Педагогічна історіографія як складник історико-педагогічного дослідження // Науково-педагогічні студії. – 2018. – С.39-46.
24. Корнетов Г.Б., Безрогов В.Г., Баранникова Н.Б., Кошелева О.Е., Мошкова Л.В. Историко-педагогическое знание в контексте педагогической теории и практики. Сб.научн.трудов и материалов. Под ред. Г.Б. Корнетова. М.: ФГНУ ИТИП РАО, Изд. Центр ИЭТ, 2012. – 712 с.
25. Корнетов Г.Б. История педагогики. Введение в курс «История образования и педагогической мысли»/ Г.Б. Корнетов. – М.: УРАО, 2003. – 296 с.
26. Корнетов Г.Б. Объект и предмет историко-педагогических исследований // Труды кафедры педагогики, истории образования и педагогической антропологии. Вып.16. – М., 2002.
27. Корнетов Г.Б. Три ракурса изучения педагогического наследия прошлого: история педагогики, педагогическая история, историческая педагогика // Историко-педагогический журнал. – 2017. - № 1 – С. 38-53.
28. Кошелева О.Е. Концептуализация историко-педагогического процесса в макро – и микроподходах // История педагогики на пороге XXI века: историография, методология. Теория. Ч.2. Теоретические проблемы истории педагогики. – М., 2001.
29. Левківський М.В. Історія педагогіки. Підручник. – К.: - 2003. – 360 с.
30. Лукацкий М.А. Генезис педагогического знания в зеркале философии науки // Новое в психолого-педагогических исследованиях. – 2014. - № 4. – С. 22 -34.
31. Лукацкий М.А. Историко-педагогическое исследование как одно из направлений исторического поиска // Историко-педагогический журнал. – 2015. - № 3.
32. Лукацкий М.А. Историко-педагогическое исследование как одно из направлений исторического поиска // Наука и школа. – 2014. - № 4. – С. 49-60.

33. Любар О.О. Історія української школи і педагогіки (хрестоматія) / укл.: О.О. Любар ; за ред. В.Г. Кременя – К.: 2005. – 767 с.
34. Любар О.О., Стельмахович М.Г., Федоренко Д.Т. Історія української школи і педагогіки. Навч. посіб./ За ред. О.О. Любара. – К.: - 2003. – 450 с.
35. Медвідь Л.А. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні: Навч. посіб. – К.: - 2003. – 335 с.
36. Мушка О. Дискусія між Наркомосом УСРР і Наркомосом РСФРР щодо розвтку шкільної освіти: історіографія дослідження (1920р. – поч. 30-х рр. ХХ ст.// Історико-педагогічний альманах. – 2010. – вип.2.- С. 73-76.
37. Петренко О.Б. До проблеми класифікації джерельної бази історико-педагогічного дослідження. Педагогічний дискурс. – 2013. Вип.15.-С. 536-542.
38. Розман І. До проблеми визначення предметного поля педагогічної біографістики// Історико-педагогічний альманах. – 2019. – вип.1. – С.31-35.
39. Романов А.А. 100 книг Григорія Корнетова: поиск и подход к предмету исследования. // Психолого-педагогический поиск. – 2018.- №1. – С. 43-55. – С. 51.
40. Сірополко Степан. Історія освіти в Україні. – К.: - 201. – 912 с.
41. Стражнікова І.В. Історіографія розвитку педагогічної науки у дослідженнях західного регіону України (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. д-ра пед. наук. – Тернопіль. – 2015. – 39 с.
42. Ткачова Н.О. Ціннісні парадигми освіти (Текст)/ Ткачова Н.О. – Х. – 2004. – 68 с.
43. Сухомлинська О.В. Історико-педагогічний процес: нові підходи до загальних проблем / О.В.Сухомлинська. – К.: - 2003. – 68 с.
44. Сухомлинська О.В. Історія педагогіки як наука і як навчальний предмет (Текст)/ Сухомлинська О.В. // Історія педагогіки у структурі професійної підготовки вчителя: збірник наукових праць Кам'янець-Подільського держ. педаг. ун-ту. Серія соціально-педагогічна. - Випуск 3. Т1. – Кам'янець-Подільський. – 2002. – С. 7-15.
45. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 Кн.1: Навч.посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. – К.: - 2005. – 624 с.; Кн.2 : Навч.посібник/ За ред. О.В. Сухомлинської – К.: - 2005. – 552 с.
46. Черкасов О.В. До питання пропедевтики навчального курсу «Історія педагогіки» (педагогічна спадщина С.С. Гогоцького) // Рідна школа. – 2001. - № 12. – С. 70-71.
47. Черкасов О.В. Тенденції визначення понятійного апарату історії освіти та педагогічної думки в Україні як напрямку наукових знань (друга половина ХІХ – початок ХХ століття) // Наукові записки НПУ імені М.П. Драгоманова. – К.: НПУ. – 2003. – Вип. 50. – С. 179- 183.
48. Шкурко І.І. Тернистий шлях підручника «Історія педагогіки» і його автора (І.І. Шкурко) // Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету : підсумки наук.-дослідної діяльності НПУ імені М.П. Драгоманова за 2017 рік. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова. – 2017.
49. Шпарик О. Особливості джерельної бази досліджень педагогіки Конфуція // Історико-педаг. альманах. – 2011. – Вип.1 – С. 38-43.

Модуль II

1. Безрогов В.Г. Добрые учителя и осторожные ученики : педагогическая мысль республиканского и позднего императорского Рима о феноменах учительства и ученичества // Историко-педагогический журнал. – 2019. - №4. – С. 61-82.
2. Березівська Л. Історія зарубіжної шкільної освіти у сучасних підручниках з історії педагогіки // Історико- педагогічний альманах. – 2015. – Вип.1. – С. 43-47.
3. Вихрущ А. Дидактична система Я.А. Коменського (Текст). Анатолій Вихрущ, Віра Вихрущ // Рідна школа. – 2000. - №3. – С. 74-76
4. Джон Беллерс. Пропозиції про створення трудового коледжу всіх корисних ремесел і сільського господарства // Коваленко Є.І., Белкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. Навч. посібник. – К.: 2006. – С. 201 – 208.

5. Джон Локк. Думки про виховання // Коваленко Є.І., Белкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. Навч. посібник. – К.: - 2006. – С. 186-201.
6. Коменський Я.А. Вибрані педагогічні твори (Текст) // Велика дидактика. – К.: - Т.1.- 245 с.
7. Корнетов Г.Б. Западная педагогика XVII – XVIII вв.: Учебное пособие к курсу «История образования и педагогической мысли». – М.: УРАО, 2002. – 108 с.
8. Корнетов Г.Б. От первобытного воспитания к гуманитарному образованию. – М.: УРАО, 2003. – 216 с.
9. Корнетов Г.Б. Панпедия Яна Амоса Коменского (Текст) // Школьные технологии. – 2008. - № 1. – С.27-31.
10. Кочубей Т. Іоанікій Галятівський – автор першого підручника з гомілетики в Україні. // Історико-педагогічний альманах. – 2018. Вип.2. С. 52-65.
11. Кочубей Т., Лісова Л. Вплив Феофана Прокоповича на розвиток вітчизняного шкільництва у XVIII ст.// Історико-педагогічний альманах. – 2015. – Вип.2. – С. 13-17.
12. Лучкевич В. До питання коменологічних студій в Україні: історія педагогічної думки (Я.А. Коменський) // Історико-педагогічний альманах. – 2008. - №2. – С.13-18.
13. Лучкевич В. Проблема філософсько-релігійних основ педагогіки Я.А.Коменського крізь призму століть (Текст) // Педагогічна думка. – 2008. - №1. – С. 70-75.
14. Островська О. Рекомендаційний бібліографічний список праць Я.А. Коменського (Текст) / Олена Островська // Історико-педагогічний альманах. – 2005. - № 1. – С. 101. – 107
15. Скільський Д. Виховання християнина в педагогічному вченні Я.А. Коменського /Дмитро Скільський // Рідна школа. – 2007. - № 2. – С.71-73.
16. Слабашпицький М. З голосу нашої Клію: Події і люди української історії. – К.: - 2000.
17. Сяндуків І. Людина в школі життя. Ян Амос Коменський – фундатор європейської педагогіки Нового часу // День. – 2016.– 22-23 січня.
18. Телешов С.В. «Ланкастерская школа в России»// Педагогика. - №10. – 2005. – С.73.
19. Ткачук М. Співзвучність ідей Я.А. Коменського та представників української педагогічної думки другої половини XIV – початку XX століття щодо змісту національного виховання // Історико-педагогічний альманах. – 2014. - №1 – С.25-28.
20. Тригубенко В.В. Борецький Іван (Іов) // Українська педагогіка в персоналіях : У 2 кн. Кн.1 : Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської – К.: - Либідь. – 2005. – С. 70-75.
21. Тригубенко В.В. Смотрицький Максим (Мелетій) // Українська педагогіка в персоналіях : У 2 кн. Кн. 1. : Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. – К.: - Либідь. – 2005. – С. 79-84.
22. Тюмасева З. К Коменскому – в XVII век или с Коменским – в XXI век? (Текст) / Зоя Тюмасева, Юлия Морозова // Народное образование. – 2002. - № 9. – С. 61-67.
23. Уткин А.В. Педагогический идеал Древней Руси// Познание педагогического прошлого : концептуальные подходы, методы изучения, исследовательская проблематика: монография: в 2т./ под ред. Г.Б. Корнетова. – М.: АСОУ, 2018. – Т1. – 256 с. – С. 191-207. (Сер. «Историко-педагогическое знание». Вып. 116)
24. Хижняк З.І. Ректори Києво-Могилянської академії (1615–1817 р.р.). – К.: - 2002.
25. Яковенко І. Петро Могила – фундатор Києво-Могилянської академії // Історико-пед. альманах. – 2013. – Вип.1. – С. 48.-51.
26. Ярмаченко М.Д. Від Я. А. Коменського до А.С. Макаренка і В.О. Сухомлинського (Текст) / М.Д. Ярмаченко // Педагогіка і психологія. – 2000. - №4 – С. 5-13.

Модуль III

1. Антоненко Н.Б. Грінченко Борис Дмитрович // Українська педагогіка в персоналіях : У 2 кн. Кн. 1: Навч. посібник/ За ред. О.В. Сухомлинської. – К.: Либідь, 2005. – С. 487-448.
2. Багрій М. Просвітницько-виховна діяльність молодого покоління Західної України у товаристві «Пласт» (II половина XIX століття) // Історико-педагогічний альманах . – 2018.- Вип.1. С.13-16

3. Богуславский М., Милованов К. Судьба и педагогическое мировоззрение К.Д. Ушинского // Историко педагогічний альманах. – 2014. - Вип. 1.-С.42-48
4. Бондар Л.С. Алчевська Христина Данилівна (1841-1920) // Укр. пед. в персоналіях /За ред. О.В. Сухомлинської. – К.: Либідь, 2005. - С. 531-538.
5. Бондар Л.С. Корф Микола Олександрович// Українська педагогіка в персоналіях : У 2 кн. Кн.1: Навч. посібник/ За ред. О.В. Сухомлинської. – К.: Либідь, 2005. – С. 346-353.
6. Бондаренко Г. Зародження реальної освіти в контексті розвитку шкільництва у першій половині XIX століття // Историко-педаг. альманах. – 2010.-Вип 2. – С. 45-54.
7. Бондаренко Г. Реальні гімназії як предмет дискусій про реформування середньої освіти (перша половина 60-х років XIX ст.) // Историко-педагогіч. альманах. -2014. – Вип.1. – С.59-67.
8. Борисенко В.М. М.П. Драгоманов «Тимчасова педагогічна школа в Києві у 60-х роках XIX ст. / В. Борисенко // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Сер. 6: Историчні науки: зб. наук. пр. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. - Вип.6.- С. 4-10.
9. Вовк Л.П. Педагогічні і науково-просвітницькі пріоритети спадщини М.П. Драгоманова // Пам'ять століть. – 2003. -№5. – С.22-30.
10. Гвоздецкий М.Ю. Зарождение и становление идеи народности воспитания в творчестве К.Д. Ушинского. // Образование и общество. – 2011 - №1. – С.109-112.
11. Гербарт Й.Ф. // Коваленко Є.І., Белкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. Навч. посібник (Укл. Є.І. Коваленко , Н.І. Белкіна. За заг. ред. Є.І. Коваленко. – К.: -2006. – С. 325-358.
12. Гупан Н.М. Творча спадщина видатних педагогів у працях українських істориків на рубежі XIX- XX ст. // Педагогіка і психологія. – вип. 2. – С. 43-121.
13. Дістервег А.В. // Коваленко Є.І., Белкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. Навч. посібник (Укл. Є.І. Коваленко, Н.І. Белкіна. За заг. ред. Є. І. Коваленко.- К.: -2006. - С.359-423.
14. Ідеї Ушинського в контексті сучасної педагогічної освіти та науки: 1991-2010рр. : до 185-річчя від дня народження : біобібліографічний покажчик . – Одеса. – 2010. -124 с.
15. Калита Н. Проблема рідної мови у структурі виховного ідеалу К.Ушинського // Молодь і ринок. - 2008 - №3.- С.122-125.
16. Косянович Г. Принцип природовідповідності у педагогічній творчості К.Д. Ушинського // Педагогіка і психологія професійної освіти. -2005.-№6. - С.171-177.
17. Ковальчук Г.П., Г.Кершенштейнер про роль продуктивної праці у вихованні особистості школяра // Историко-педагог. альманах.-2011.-Вип.9.-С.52-57.
18. Кравченко О. Педагогічна і просвітницька діяльність Пантелеймона Куліша з нагоди 200-річчя від дня народження // Историко-педагогічний альманах. -2019.- Вип.1. – С. 36-42.
19. Никулина Е.Н., К.Д. Ушинский о значении Н.И. Пирогова для отечественной педагогики// Педагогичес. наследие Н.И. Пирогова и современность: материалы круглого стола, посвященного 200-летию со дня рождения / под ред. Мясникова В. А. – М.: - 2010. -С.49-58.
20. Песталоцці Й.Г., Лінгард і Гертруда // Коваленко Є.І., Белкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. Навч. посібник / Укл. Є.І. Коваленко, Н.І. Белкіна. За заг. ред. Є.І. Коваленко.- К.: - 2006.- С. 290-301.
21. Самоплавська Т.О. Лубенець Тимофій Григорович (1855-1936) //Укр. пед. в персоналіях: У 2 Кн. Кн. 2: Навч. посібник (За ред. О.В. Сухомлинської. – К.: Либідь, 2005.- С.69-74.
22. Стрельнікова Н. К.Д. Ушинський про мистецтво виховання дітей батьками// Историко-педагогічний альманах.- 2010.-Вип.1.-С.48-49.

Модуль ІV

1. Адаменко О. Часопис «Просвещение Донбасса» (Радянська школа) як дзеркало проблем освіти 20-років ХХ століття // Історико-педагогічний альманах. – 2012. - вип.2.- С.109-113.
2. Антонюк М. Пошуки шляхів розвитку освіти в Україні у 20-х роках ХХст. // Рідна школа. - 2004-№4.-С.45-47.
3. Астафьева Е.Н. Первое постсоветское отечественное пособие по истории педагогики// Историко-педагогический журнал.-2013.- №2.- С.176-188.
4. Березівська Л.Д. Наслідки та досвід реформування шкільної освіти в Україні у ХХ ст.// Рідна школа. -2010. -№1-2.- С.45-49.
5. Березівська Л.Д. Періодизація реформування шкільної освіти в Україні за Радянської доби (1919-1991) //Історико-педагогічний альманах.- 2011.- С.44-48.
6. Березівська Л.Д. Прихована реформа шкільної освіти в УРСР: причини,напрями, наслідки(30-ті роки ХХ ст..) // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2007.- №5.-С.67-71.
7. Березівська Л.Д. Проблема реформування системи освіти в Україні на сторінках журналу «Вільна українська школа» (1917-1920) // Збірник наукових праць. Спеціальний випуск «До витоків становлення української педагогічної думки». – К.: - 2002.- 51с.
8. Березівська Л.Д. Радянська реформа про зміцнення зв'язку школи з життям (1956-1964) // Шлях освіти.- 2007.- С.42-47.
9. Березівська Л.Д. Реформа шкільної освіти в добу Центральної Ради як перший національний досвід // Шлях освіти. – 2006. - №2. - С.40-46.
10. Березівська Л.Д. Реформування шкільної освіти в Україні у ХХ ст.: історіографія питання // Історико-педагогічний альманах. - 2009. - С.15-28.
11. Березівська Л.Д. Реформування шкільної освіти України в умовах державотворення// Молодь і ринок. -2011. – С.17-21.
12. Березівська Л.Д. Реформування шкільної освіти в УСРР у ранній радянський період (1919-1931): історіографія та джерела дослідження // Історико-педагогічний альманах. -2019.- вип.1. –С.57-59.
13. Березівська Л.Д. Розробка Наркомосом УСРР системи шкільної освіти та її апробація в контексті соціально-економічних та суспільно-політичних детермінант (1920-1924) // Історико-педагогічний альманах. – 2007. -№1.- С.12-29.
14. Богданець-Білоskalенко. Проблеми нової української школи у працях Я. Чепіги // Історико-педагогічний альманах. – 2013. – Вип.№2.- С.27-31.
15. Бойко А.М. Еволюція взаємин Г.Г. Ващенко і А.С. Макаренка: ретроспектива і проєкція на сучасність// Педагогічні науки. – 2009.-Вип.1 – С.88-98.
16. Бондар Л. Науково-педагогічна спадщина С.Х. Чавдарова (до 120-річчя від дня народження) // Історико-пед. альманах. – 2012.- Вип.2.-С.71-74.
17. Бричок С. Інноваційні підходи до вивчення спадщини В. Сухомлинського та О. Захаренка в курсі « Історія педагогіки»// Історико-пед.альманах.-2010. – Вип.2.-С.20-23.
18. Васильчук Р.М. Становлення та функціонування радянської системи освіти в УРСР 1920-1930-х рр.: до історіографії проблеми// Наукові записки. Серія: Історія. -2010.- вип 18.-С.355-362.
19. Виготский Л.С. Педология и психотехника // Культурно-историческая психология. - 2010.-№2.- С.105-120.
20. Галян О. Погляд на суб'єктність особистості школяра у педагогічному дискурсі А.С. Макаренка та Г.Г. Ващенко // Історико –педагогічний альманах.-2017.Вип.1.С.12-18.
21. Гупан Н.М. Вітчизняна історико-педагогічна наука у 20-ті роки ХХст.// Пам'ять століть. -2000.- №4. - С.81-86.
22. Дічек Н.П. Два сучасні погляди із закордону на спадщину А.С. Макаренка// Творча спадщина Макаренка А.С. в контексті інноваційного розвитку освіти ХХІ ст. :матер ІІ

- Міжнародної науково-праці он-лайн конференції (15-16 березня 2018р., м.Суми). – С.254-259.
23. Дічек Н.П. Зіставно-порівняльний підхід у сучасній англомовній макаренкіані : Дж. Дьюї і Макаренко А. // УПЖ. - 2018.- №1. –С.15-30.
 24. Дічек Н.П. Формування суспільної відповідальності у дітей: уроки В.О.Сухомлинського// Нові тенденції і явища у дитячому і молодіжному середовищі в Україні: цивілізаційний, культурологічний, інформаційний виміри: зб. наук. праць (за матеріалами методологічного семінару НАПН України). Жовтень 2017р.-К.: 2017.- С.199-206.
 25. Дьолог О.С. Українознавчі культурні та освітні центри у діаспорі США і Канади: зб.наук. праць НДПУ / О.С. Дьолог. - К.: -2004. – Т.3.
 26. Ермолин А. Педагогика развитого тоталитаризма. Триумф и трагедия Макаренко // Народное образование.- 2005.-№2.-С.152-163.
 27. Завгородня Т. Стражнікова І. Дослідження персоналій Західної України 1920-х років та їх внесок у розвиток української педагогіки// Історико-пед. альманах. – 2012. – Вип.2.- С.33-39.
 28. Зайченко І. Про деякі проблеми освіти в Україні в період 1920-х років в оцінці Г.Г. Ващенка (1878-1967) // Історико-педагог. альманах. – 2012.-Вип.2-С.60-64.
 29. Захарченко М.В. Основні тенденції вивчення радянськими істориками освіти на селі в Українській СРР в 20-х рр. ХХ ст.// Український селянин. – 2010. - Вип.12.-С.24-26.
 30. Іващенко К. Педагогічна система А.Макаренка: досвід організації дитячого самоврядування// Історико-пед. альманах. – 2011. –Вип.2.- С.9-13.
 31. Катруца Н. Синтоїзм, буддизм і конфуціанство як джерела формування освітньо-виховної системи Японії// Історико-педагог. альманах.- 2011. – Вип 2.- С. 66-72.
 32. Ковач А.Й Висвітлення історії освіти у Підкарпатській Русі періоду 1919-1938рр у радянській історіографії// Історико-педагогічний альманах. – 2013.- Вип.1. - С. 59-65.
 33. Коляда Н. Микола Миколайович Миронов (1901-1998) історик, ідеолог та популяризатор дитячого руху в Україні// Історико-педагог. альманах. – 2008. – Вип. 2. – С. 64-70.
 34. Корнетов Г.Б. Демократическая педагогика для XXI века: перспективы общественно-активных школ: Учебное пособие.- М.-Тверь:- 2009.-116 с.
 35. Кравчук О. Упровадження Дальтон-плану як втілення новаторських пошуків українських педагогів у 20-30- х роках ХХ ст. // Історико-педагогічний альманах. - 2016. – Вип.1. – С. 10-13.
 36. Кочубей М. Кузь Володимир Григорович: штрихи до портрета// Історико-педагогічний альманах. – 2019. –вип.2.- С.4-8.
 37. Кузь В. Софія Русова: сторінки життя і творчості у контексті сьогодення// Історико-пед. альманах. – 2012.- Вип.2- С.44-47.
 38. Курек Н. История ликвидации педологии и психотехники. -2004.-330с.
 39. Курило В.С. Освіта та педагогічна думка Східноукраїнського регіону у ХХ столітті. – 2000.- 460с.
 40. Левківський М. Педагогічна система А. Макаренка: погляд із сьогодення // Історико-педагог. альманах. – 2010. – Вип1. С.31-34.
 41. Марочко В. Хілліг Г. Репресовані педагоги України: жертви політичного терору(1929-1941) // Науковий світ. -2003.-302 с.
 42. Міхно О. Педологія і питання вивчення учня в теорії і практиці 1920-1930 років// Історико-пед. альманах. – 2019. – Вип.1- С.19-29.
 43. Новиков С.Г. А.С Макаренко: марксизм и советский воспитательный проект 1920-1930-х годов // Историко педагогический журнал. -2011. - №1.-С.130-137.
 44. Петухова І. Тести 20-30-х рр. ХХ ст. у структурі української освітньої практики// Історико-пед. альманах. – 2011. – Вип.1. – С.66-70.
 45. Родчанин Е.Г., Зязюн И.А. Об истоках философско-педагогических воззрений В.А. Сухомлинского // Сов. педагогика. - №10. – С.98-103.

46. Руденко Ю. Чи був Антон Макаренко педагогом-гуманістом// Українське слово. - 2014.- №4, (22-28 січня). –С.12-14.
47. Сірук М. Як правильно вчити дітей. Фінський рецепт. // День.-2012. – 7 лютого.
48. Сухомлинська О. Деякі аспекти еволюції сприйняття творчості В. Сухомлинського: дорога довжиною в 40 років// Історико-педагог. альманах.- 2012.- Вип.1.- С.62-71.
49. Сяндуків І. Наш учитель (Нова українська школа до 100 – річної давнини: настанови Василя Сухомлинського//День.-2018.-28-29 вересня.
50. Сяо Су. Распространение и влияние педагогических идей В.А. Сухомлинского в Китае// Історико-педагог. альманах. -2009. – Вип.1- С. 64-69.
51. Тимошик М. Учитель та його місія на селі: маловідомі архівні документи про суть радянської української школи у 20-30-х роках ХХ століття// Українознавство.-2016.- №1. С.201-222.
52. Турбар М. Педагогічна система поглядів В.О. Сухомлинського про природоохоронну роботу учнів загальноосвітньої школи// Історико- пед. альманах.-2013.- Вип.1.- С. 41-43.
53. Уокер Т. Финская система обучения: Как устроены лучшие школы в мире.// Тимоти Уокер: Пер. с англ. – М.: -2018. - 256 с.
54. Хиллиг Г. Колонія имени Максима Горького – творческая лаборатория Макаренко // Педагогіка.-2003.-№1.-С.78-87.
55. Шкурко І. Віктор Миколайович Сорока-Росінський : педагог, історик, філолог, якого треба знати (1882-1960) // Історія в рідній школі. – 2021. – №2. – С. 8-12
56. Шкурко І. Еволюція підготовки вчителів у традиціях історичного факультету НПУ ім. М. Драгоманова: педагогічний контент // Проблеми дидактики історії. Збірник наукових праць. – Кам'янець-Подільський. – 2020. – вип. 11. – с. 86-100
57. Шкурко І.І. Соціально-орієнтована діяльність студентів у кінці 50-х на початку 60-х років ХХ ст.(текст)// Шкурко І.І., Я.І. Шкурко// Історія в рідній школі: Науково-методичний журнал. - 2020.- №2- С.2-5.
58. Шкурко І. Соціально-ціннісні ініціативи студентів у 60-их – на початку 70-их років ХХ століття // Вісник аграрної історії : науковий журнал. – вип. 31-32. – К., 2020. – С. 126-133.
59. Янченко Т. Радянська наукових положень педології в Україні у 20-ті роки ХХ ст. // Історико-педагогічний альманах. -2014. Вип.2.- С.29-36.

Допоміжні:

1. Антоненко Н.Б. З історії діяльності інституту шляхетних дівчат: Київський інститут шляхетних дівчат у спогадах його вихованок // Педагогіка та психологія. -2011.- С.122-119.
2. Астафьева Е.Н. Педагогические инновации на основе обращения к прошлому: ретроинновация, ретровведение или традиционная инновация // Історико-педагогічний журнал.-2019.-№1.-С.178-190.
3. Белан Г. Світ дитинства в педагогічному тезаурусі кінця ХІХ- початку ХХ століття// Історико-педагогічний альманах.-2012.-Вип.1.- С.4-6.
4. Белкіна Н. Проблеми морального виховання у педагогічній спадщині М. Демкова // Історико-пед. альманах. – 2009.- Вип.2.- С.25-27.
5. Бойко Н. Рефлексологія як навчальний предмет у Харківському інституті народної освіти // Історико-пед. альманах. - 2018. –Вип.1 – С. 29-33.
6. Березівська Л.Д., Дерев'яно Т.М. Електронний ресурс « Видатні педагоги України та світу» й онлайн проект «Ми стоїмо на плечах наших попередників: Видатні педагоги-ювіляри». HNAESU (інтернет). 28, квітень 2020 (цит. за липень 2020); 2(1) доступний у : [https:// visnyk.naps.gov.ua](https://visnyk.naps.gov.ua).
7. Березівська Л.Д. Франко Іван Якович // Українська педагогіка в персоналіях: У 2кн. Кн.1: Навч. посіб / За ред. О.В. Сухомлинської.- К.: Либідь, 2005.-С. 488-494.

8. Головка М., Міхеєва О. Проблема педагогічного супроводу дитинства в педагогіці Я.Корчака// Історико-пед. альманах.-2012.-Вип.1.- С. 41-43.
9. Калакура Я.С. Історичне джерелознавство/ Я.С. Калакура, І.Н. Войцехівська, Б.І.Корольов, С.Ф.Павленко, М.Г. Палієнко.- К.: 2002.- 486 с.
10. Коляда Н. Виникнення дитячого руху в Україні як самодіяльного соціально-педагогічного явища(перші десятиліття ХХ ст.)- 2014.- Вип1.- С.75-82.
11. Коляденко С. Кадровий потенціал Кременецького ліцею у ХІХ ст. // Історико-пед. альманах. -2007.- Вип.2.- С. 88-91.
12. Кравченко О. Історіографія дослідження педагогічної і просвітницької діяльності Пантелеймона Куліша (друга половина ХІХ ст. – перша пол. 80-х рр. ХХ ст.) // Історико-педагогічний альманах.- 2011.- Вип 1.- С. 21-25.
13. Ломакович А. Унікальний ліцей у Кременці. Вищій школі на Волині виповнюється 200 років// День.-2019.- 7-8 березня.
14. Мошкова Л.В. Подходы к концептуализации историко-педагогического знания в отечественной науке 90-х гг. ХХ века // Труды кафедры педагогики, истории образования и педагогической антропологии. Вып.4- М.:2001.
15. Наділіянова Т. Олександр Духнович та педагогічна думка його часу //Людинознавчі студії: зб. наук. праць ДДПУ.- Дрогобич, 2000.- Вип. 2.- С.174-183.
16. Онищенко Э.В. Историко-педагогическая культура как социально-педагогический феномен- М., 2001.
17. Пахолок Р. Особливості організації середньої ланки чоловічої освіти у західноукраїнських гімназіях(ХІХ – перша третина ХХ ст.// Історико-пед. альманах.- 2013.- Вип.2.- С.79-88.
18. Пирогов Микола Іванович(1810-1881) // Персоналії в історії національної педагогіки. 22 видатних українських педагоги: Підручник /А.М. Бойко, В.Д. Бардінова та ін.; Під заг. ред. А.М. Бойко- К.: «ВД Професіонал», 2004. - С.100-127.
19. Побірченко Н. До історії взаємин М. Драгоманова та Київської громади в контексті українського культурно-просвітницького руху(друга половина ХІХ ст.)// Історико-пед. альманах.- 2012.- Вип1.- С. 17-32.
20. Побірченко Н.С. Питання національної освіти та виховання в діяльності українських Громад (друга половина ХІХ- початок ХХ століття) : монографія.- К.: - 2002.- 331с.
21. Потапюк Л. Початки національного відродження на західноукраїнських землях у першій половині ХІХ ст. //Історико-пед. альманах.- 2009.- Вип.1. – С.87-92.
22. Проскура О. Життя Януша Корчака і його доля// Історико-педагогічний альманах. – 2014. – Вип.2. –С.28-38.
23. Пшемінська Л. Організація освітнього процесу та особливості професійної підготовки вчителів у єпархіальному жіночому училищі (1864-1918 рр.) //Історико-педагогічний альманах.- 2019. -Вип.1, - С.36-42.
24. Саяпіна С. Погляди М. Корфа на систему підготовки й перепідготовки вчителів(II пол.. ХІХ ст.) // Історико-педагогічний альманах- 2007.-Вип.2.- С.74-78.
25. Сивачук Н. Проблема виховного потенціалу української народної пісні у педагогічному дискурсі на сторінках часопису «Світло» // Історико-педагогічний альманах.- 2019.- Вип.2. –С.9-14.
26. Сухомлинська О.В., Дічек Н.П., Гупан Н.М., Бондар Л.С. Диференційований підхід в історії української школи (кінець ХІХ –перша третина ХХ ст.) // Педагогічна думка. – 2013.
27. Умкин А.В. Наука требует всего человека// Историко-педагогический журнал. -2018.- №1.-С.6-19.
28. Шевченко Тарас Григорович (1814-1861) // Персоналії в історії національної педагогіки. 22 видатних українських педагоги: Підручник / А.М. Бойко, В.Д. Бардінова та ін.; Під заг. ред.. А.М. Бойко. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – С.128-148.
29. Шевчук О. Історія створення Колегії Павла Галагана // Історико-пед. альманах. – 2012. – Вип. 1. – С.87-95.

30. Шкурко І.І. Естетичне виховання в системі професійно-педагогічної підготовки учителів України (друга половина 40-х - 50-ті роки ХХ століття) // І.І. Шкурко// Вісник: збірник наукових статей викладачів, докторантів, аспірантів нац. пед. ун-ту імені М.П. Драгоманова / укл. П.В. Дмитренко, О.Л. Макаренко, О.П. Симоненко. – К.: -2003. –Вип.6. – С.197-199.
31. Шкурко І.І. Особливості підготовки учителів у педагогічних університетах України в 30-х - на початку 40-х років ХХ століття// І.І. Шкурко // Матеріали наук. конф. викладачів кафедри теорії та історії педагогіки, за наук. ред. Л.П. Вовк, О.С. Падалка.- К.: -2015.- С. 28-37.- До 180-річчя університету.
32. Шкурко І.І. Професійна підготовка вчителів України (друга половина 40-х років ХХ ст.)/ І.І. Шкурко// Наукові записки: збірник наукових статей Нац. пед. ун-ту імені М.П. Драгоманова/ уклад. П.В. Дмитренко, Л.Л. Макаренко. - К.: - 2000.-Ч.3.- С.124-132.
33. Шкурко І.І. Суспільно-корисна діяльність у системі професійної підготовки учителів(40-60-ті роки ХХ століття)/ І.І.Шкурко // Наукові записки: Сер.: Педагогічні та історичні науки: зб.наук. пр. НПУ. ім. М.П. Драгоманова. – К.: -2002.- Вип.47.- С.243-250.
34. Юдина Н.П. Современные подходы к исследованию историко-педагогического процесса в свете тенденций постнеклассической рациональности. - Хабаровск, 2001.

Доповнення та зміни в робочій програмі на 20____/2____ навчальний рік

Навчально-методична карта
Навчально-методична карта з дисципліни "Історія педагогіки"
Всього- 90 год., з них: лекції - 22год; семінари - 12 год; самостійна робота - 56 год.

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII
Модулі	Модуль 1	Модуль 2							Модуль 3	Модуль 4							
Назви модулів	Предмет і завдання історії педагогіки, виховання як суспільне явище (16 балів)	Виховання і педагогічна думка в історії світової, вітчизняної і західноєвропейської традиції, епохи Нового часу та Просвітництва (28 балів)							Розвиток школи і педагогічної думки в Західній Європі, Україні і Росії (XIX – поч. XX ст.) (18 балів)	Освіта і педагогічна думка в Україні XX ст. і першому двадцятиріччі XXI ст. Зарубіжна школа XXI ст. (38 балів)							
Теми лекцій	Л1. Історія педагогіки як наука і як навчальний предмет. Методологічна база історії педагогіки.	Л2. Виникнення виховання як особливого виду людської діяльності у світовій суспільній	Л3. Цивілізацій. Виховання. Античність. Середні віки.	Л4. Виховання і педагогічна думка в Античності. Середні віки.	Л5. Виховання, школа і педагогічна думка в Західній Європі. Середні віки.	Л6. Розвиток освіти і педагогічної думки в епоху українського Відродження (XVI-XVIII				Л10. Освіта і педагогічна думка в період визвольних змагань украї	Л11. Реформування школи, освіти і педагогічних наук в Україні: 30-і-				Л14. Школа, освіта й педагогічна наука в Україні у 60-х-70-х роках XX століт	Л15. Відродження національної системи виховання, школи і педагогіки в період становлення незалежної	Л16. Нова українська школа – масштабна реформа освіти 20-х-30-х років треть

		ьній цивілі зації.	Ста род авн вог о Сх оду		Педаго гіка епохи Відрод ження (XIV- XVI ст.).	ст.).				їнськ ого наро ду (190 5- 1920 рр.).	40-і роки XX столі ття.			тя.	України	ого тисяч олітт я. Інша якіст ь школ и.	
Теми практик- них							С1. Гуманіст ичні ідеї Я.А. Коменськ ого як видатного представн ика слов'янсь кої педагогіч ної думки. Технологі я і проблема тика семінару. Розвиток ідеї (10 балів)	С2. Освіта і педагогі чна думка в Англиї (XVII- XVIII ст.), Франції (XVIII ст.), Росії (XIX ст.). Техноло гія і проблем атика семінарс ько- практич ного заняття. Розвито	С3. Педагогічні ідеї вітчизняного педагога К.Д. Ушинського і його послідовникі в (10 балів)		С4. Українс ький педагог А.С. Макарен ко як соціальн о- педагогі чний експери ментато р. Техноло гія і проблем атика семінар у. Розвито к ідеї (7 балів)	С5. Цілісніс ть ідей і педагогі чних проблем у творчій спадщи ні українсь кого педагога В.О. Сухомл инськог о. Техноло гія і проблем атика семінар у. Розвито к ідеї (7 балів)				С6. Базові тестові завдан ня для узагал ьнення знань студен тів (7 балів)	

								к ідеї (10 балів)								
Самостійна робота	Самостійна робота. Модуль 1. Сконструювати модель історико-педагогічних знань про процеси і явища в історії освіти (8 балів)	Самостійна робота. Модуль 2. Виготовити ілюстративний матеріал до теми: «Педагогіка античного світу» (4 бали)						Самостійна робота. Модуль 3. Підготувати есе з теми модуля (4 бали)	Самостійна робота. Модуль 4. Підготувати наукову статтю на конференцію «Молода наука» (7 балів)							
Види контролю	Контроль на робота (8 балів)	Створити таблицю: Визначні персоналії епохи Відродження (4 бали)						Скласти глосарій наукових термінів з теми модуля (4 бали)	Систематизувати матеріали до виставкового стенду: В.О. Сухомлинський і його доба (10 балів)							
Форма контролю	За результатами поточної успішності: ЗАЛІК (100 балів)															